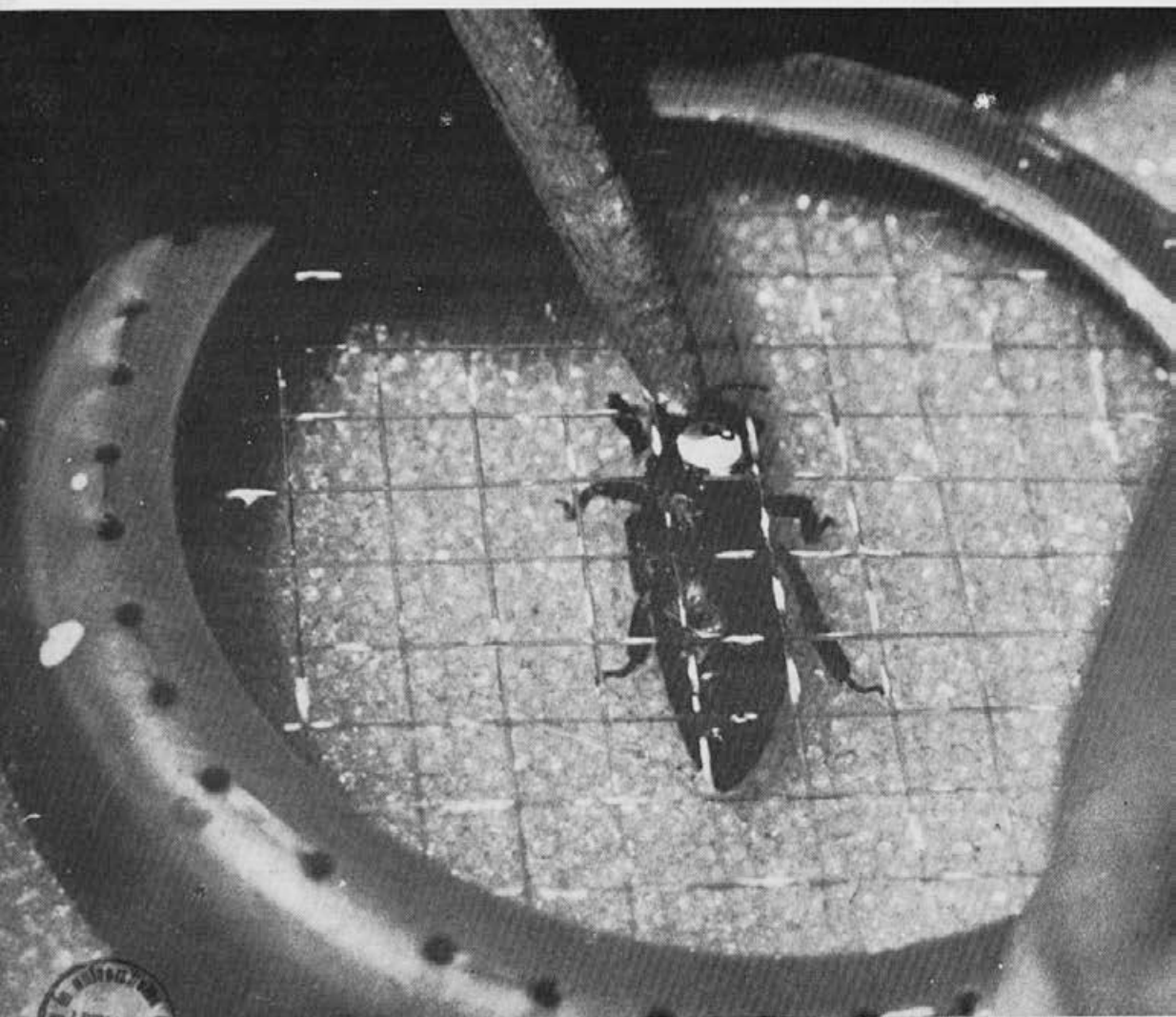

slovenski čebelar

6

Letnik LXXXIV — Leto 1982

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 6

1. junij

letnik 84

VSEBINA

XXXI. redni občni zbor ZČDS	161
Franc Kolenc: Čebelarjeva opravila v juniju	167
Anton Rozman: Čebelarjenje v nizkih nakladah	170
inž. Franci Šivic: Čebelja paša na krmnih in industrijskih rastlinah	173
Lojze Kastelic: Pridelovanje čebeljega strupa	174
Rep. veterinarska uprava: Obvezno strokovno navodilo	177
Ivan Valdhiter: Bridka izkušnje	182
Martin Mencej: Samo čebelarjeva prizadevnost ni dovolj za napredek	183
Jože Rotar: O prestavljanju, panjih in pašah	183

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Dušan Medved: Združevanje družin jeseni; Izmenjava eno in dvoletnih matic; Vpliv praznega satja na pridelek medu in na obseg zaloge; Čebelarstvo v Kazahstanu	187
---	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

S prve seje novega izvršnega odbora ZČDS	189
--	-----

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

Tanja Medved in Franc Štrumbelj: Plastični matičnik MX	I
Lokacije opazovalnih postaj za gozdno medenje	II
Kreditiranje povečanja kapacitet primarnega čebelarstva	IV

Slika na naslovni strani: Rojevi matičnik. Foto: Franc Šivic
Front page: Swarn queen-cellcup. Photographer: Franc Šivic

CONTENTS

XXXI st regular annual general meeting of ZČDS	161
F. Kolenc: Beekeeper's occupations in June	167
A. Rozman: Beekeeping in frames wider than tall	170
F. Šivic: Bee forage on feeding and industrial plants	173
L. Kastelic: The production of the bee poison	174
Republic veterinary Board: An obligatory professional instruction	177
I. Valdhiter: A bitter experience	182
M. Mencej: Only the beekeeper's assiduity is not enough for the progress	183
J. Rotar: About transportation, beehives and forage	183

NEWS FROM BEEKEEPING WORLD

D. Medved: Merging bee families in autumn; Exchanging bee queens of one and two years; Influence of empty combs on the production of honey and the quantity of brood; Beekeeping in Kazahstan	187
---	-----

FROM SOCIETY LIFE

The first session of the new Executive council of ZČDS	189
--	-----

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

T. Medved, F. Štrumbelj: A plastic brood comb MX	I
The location of the observation stations for forest nectar flow	II
Credit for increasing the capacity of the basic beekeeping	IV

XXXI. REDNI OBČNI ZBOR ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Tudi letošnjo pomlad smo se čebelarji zbrali na svojem rednem letnem občnem zboru, ki je bil 3. aprila v Ljubljani. Poleg čebelarjev delegatov so bili na njem navzoči tudi gostje: tov. Stanislav Vrečar, namestnik predsednika komiteja za kmetijstvo; predsednik Zveze čebelarjev SR Srbije tov. Miroslav Sokič; sekretar Zveze čebelarskih organizacij Jugoslavije mag. Jana Šoškič; predstavnik republiške veterinarske uprave mag. Metod Kopitar; predstavniki slovenskega čebelarskega društva iz Šmihela v Avstriji in predstavnica HP Medex tov. Tanja Medved.

Predsednik tov. Dušan Švara je pričel občni zbor in predlagal člane delovnega predsedstva občnega zbora. Po izvolitvi je podpredsednik tov. Peter Hočevar podelil odlikovanja Anto-

na Janše I. stopnje naslednjim čebelarjem in čebelarskim organizacijam, ki jih je odlikoval za čebelarske zasluge izvršni odbor ZČDS: čebelarsko društvo Šmihel — Avstrija, čebelarsko družino Škofja Loka, Dušana Švaro, Justino Rataj, Staneta Todori-ja, Rudija Trillerja, Toneta Primca, Franca Hiršla, Antona Mikliča, Alojza Nemca, Justina Slanovca, Mirka Zupana.

Nato je tov. Dušan Švara v imenu izvršnega odbora poročal o delu ZČDS v preteklem obdobju in med drugim dejal:

»Tovariši delegati, poročilo, ki ga bom prebral, predstavlja dopolnilno delegatskim materialom, ki ste jih dobili za današnji občni zbor.

Kar zadeva izdajateljsko dejavnost, lahko ugotovimo, da je naše glasilo na višini tako po vsebini kot po opremi.

Odlikovanje
Antona Janše
I. stopnje je
prejelo tudi
Slovensko čebelarsko društvo iz
Šmihela v
Avstriji

Predstavniki
država iz Avstrije
sprejema visoko
odlikovanje.
Foto: Janez
Mihelič

Na nedavnem sestanku so ga razglasili za najboljše glasilo v državi. Zelimo, da bi bil tudi v prihodnje najboljši informator naših članov o dogajanjih pri nas in po svetu.

O izobraževanju bi povedali tole: Imamo 120 čebelarških krožkov s 1500 člani, kar je posebnost naše organiziranosti v Sloveniji. Nikjer drugje ni toliko zanimanja in odziva. Ob tem bi se zahvalil mentorjem, ki se razdajajo mladini in s svojim znanjem in ljubeznijo premagujejo težave. Vsakoletna tekmovanja plamenitijo našo mladino, so pa tudi spodbudila čebelarje onkraj meje, da so takoj organizirali dva čebelarška mladinska krožka, ki dobro napredujeta. Ob tem naj posebej omenim našega mladega člana Janka Božiča, ki že dve leti po naročilu društva in s pomočjo mentorjev s svojim zavzetim delom pripravlja kataster pasišč.

Ponatisnili smo tudi čebelarški priročnik, ker je prvi pošel v rekordnem času. Drugi način izpopolnjevanja so predavanja, pri čemer pa se Zveza ni dosti angažirala. Problematike je veliko, predavatelji pa so boljši, bolj pasmeni čebelarji, ki posredujejo poslušalcem veliko novega in zanimivega iz zakladnice čebelarškega znanja.

Tretja oblika izobraževanja so če-

belarski posveti, ki jih imamo vsako leto v Polju. Ker pa je obisk čedalje večji, smo se dogovorili, da bo prihodnje posvetovanje na Gospodarskem razstavišču. Četrty način izobraževanja teče prek Radia Ljubljane v kmetijskih nasvetih.

Izvršni odbor je poskrbel, da je ČIC zavarovan, oddali pa smo ga za skladiščne prostore Viba filmu. Stavbo čuvajo in plačujejo 7500 din najemnine, ki se steka v poseben sklad. S sredstvi zveze in prostovoljnimi prispevki smo pač prišli do tu, kjer smo. Če bomo vsi sodelovali in segli v svoje žepe, bo tudi na ČIC zaplapolal naš prapor, če pa ne, bo še nekaj časa stal tak, kot je sedaj.

Glede selekcijsko-vzrejnega centra, razen tistega, kar je že napisano, nimam pripomb. Prizadevamo si, da bi postal center slovenska in jugoslovanska znanstvena ustanova.

Se nekaj o paši in medsebojnih odnosih: Vemo, da so tudi v našem slovenskem prostoru minili časi, ko smo lahko med točili praktično povsod. Razne melioracije, umetna gnojila, herbicidi ipd. so močno skrčili pašne prostore. Tako so predvsem profesionalni čebelarji prisiljeni tekaty za pašo, če želijo preživeti. Vendar se čebelarška društva na območjih, kjer je

interesantna paša, zapirajo, šestokrat z izgovorom, da se boje okužbe s pršico ali varroo in prepovedo dovoz čebel. Pri tem prihaja do nekulturnega obnašanja, celo do fizičnih obračunov. Pojavljajo se lokalistične tendence, ki potegnejo za seboj tudi razne lokalne strukture, in to moramo obsoditi.

Problematika čebeljih bolezni je zelo komplicirana, vzroke za zaskrbljenost pa bi lahko razčlenil na zunanje in notranje. Zunanji vzroki so posledice bolezni po eni strani, po drugi pa je naša obramba dobro organizirana. Ob tem naj pohvalim napore »Krke«, ki je začela izdelovati dvoje sredstev za zatiranje varroe. Obveščeni smo, da raziskujejo in pripravljajo različna zdravila, saj vemo, da postane povzročitelj odporen proti določenemu zdravilu. Zadovoljni smo, da naši napor pri izdelavi zdravil niso neuspešni.

CK ZKS je kljub obremenitvi z drugimi gospodarskimi težavami dal iniciativo in pripravil sestanek vseh dejavnikov na področju čebelarstva. Komite za kmetijstvo in gozdarstvo pa je pripravil predloge za reševanje problemov v čebelarstvu. Na tem sestanku so sprejeli naslednje sklepe in priporočila:

1. Obvezno prijavo čebel na pristojni občini. Ta odlok je bil objavljen že pred dvema letoma, vendar ga občinske skupščine in organi niso upoštevali.

2. Ponovno vzpostavitev preglednikov. V ta namen bomo organizirali krožke in tečaje, kjer se bodo čebelarji usposabljali za preglednike. S sodelovanjem republiške veterinarske uprave pa bomo izdelali pravilnik o preglednikih.

3. Ko bo 10. aprila znana okuženost z varroo, se bodo predstavniki republiške veterinarske uprave in ZČDS dogovorili o ukrepih za preprečevanje širjenja varroe.

4. Sklenili so, da se pri republiškem komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano odpre novo delovno mesto za strokovnjaka s področja čebelarstva. Ta ukrep pomeni izreden napredek v našem prihodnjem delovanju.

5. Izdelali bomo srednjeročni program razvoja čebelarstva v Sloveniji, ki bo kompleksno prikazal možnosti razvoja čebelarstva v naši republiki.

6. Izdelali bodo navodilo o uporabi varitana.

Truditi se moramo, da izpolnimo te sklepe, ki hkrati predstavljajo obveznost za našo organizacijo. Razpravljalcem pa priporočam, da zbor izkoristijo za čim tehtnejši razgovor o problematiki.

Delegati so nato sprejeli zaključni račun za leto 1981, v katerem je ZČDS kljub splošnim gospodarskim težavam gospodarila dokaj uspešno. Poročilo nadzornega odbora pa je podal njegov predsednik tov. Stane Todor.

V razpravi so delegati nakazali vrsto problemov in predlogov, ki jih bodo morali reševati novi organi ZČDS, obenem pa jih bodo lahko vključili v delovne programe na novo izvoljenih komisij.

Predlagali so, da novi organi zveze rešujejo najbolj pereče probleme. Ugotovili so, da je potrebno:

— Izboljšati povezavo med republiško organizacijo in društvi, predvsem z večjo udeležbo predstavnikov ZČDS na občnih zborih društev in boljšim načinom informiranja le-teh o delu ZČDS.

— Urediti standardizacijo čebelarске opreme, ki je osnova za napredek čebelarstva.

— Določiti namembnost in izdelati program dela ter dobiti, glede na obseg del, kadre za vzrejni center za kranjsko čebelo, ki naj bi se vzdrže-

val sam, in posebej izkazovati njegovo finančno poslovanje.

— Odločiti se je potrebno ali bomo nadaljevali gradnjo ČIC ali bomo vso dejavnost izobraževanja prenesli v vzrejni center.

— Urediti preskrbo s krmilnim sladkorjem po znižani ceni, kar bi morala biti sistemska rešitev.

— V sodelovanju z republiško veterinarsko upravo prilagoditi zakonodajo glede zatiranja varrooze dejanskemu stanju in omogočiti prevažanje čebel na paše.

— Sprejeti ukrepe za preprečevanje zastrupljanja čebel s kemičnimi sredstvi za zaščito rastlin pred škodljivci, ki povzročajo zaradi nepravilne uporabe čebelarjem velike škode.

— Ugotoviti stanje sredstev na tiskovnem skladu in se dogovoriti za primerno uporabo teh sredstev.

— Ponovno pregledati primernost ali neprimernost posameznih člankov za objavo v Slovenskem čebelarju, ki niso bili objavljeni.

— Ustanoviti skupino predavateljev, ki bi imela predavanja po Sloveniji, obenem pa bi organizirali praktične tečaje za čebelarje v vzrejnem centru v Ljubljani.

— Zagotoviti potrebne količine zdravil za čebele pri pristojnih organih in organizacijah in to za vse čebelarje.

— Prilagoditi obrazce o članstvu tudi potrebam osnovnih organizacij.

— Nujno potrebno je organizirati tečaje za čebelarje preglednike in skušati doseči, da bi bili pregledi čebel brezplačni ali cenejši, kakor so sedaj.

— Delovne programe komisij ZČDS kakor tudi poročila o delu, je treba poslati tudi društvom in zvezam zaradi boljšega informiranja in sodelovanja pri delu.

Delegati so nato soglasno sprejeli razrešnico dosedanjim organom ZČDS.

Nato je predsednik kandidacijske komisije predlagal kandidate za predsednika ZČDS in izvršni odbor. Za predsednika je bil soglasno izvoljen Andrej Petelin iz Ljubljane, za člane IO pa so bili z večino glasov izvoljeni: Anton Rems, Matija Božič, Dušan Švara, Peter Hočevar, Anton Šercer, Franc Grajzer, Rudi Triller, Milan Vajda, Ernest Margon, Stojan Droč, Darko Seljak, Anton Rozman, Branko Vodopivec, Marjan Skok, Rudi Pen, Franc Bart, Koloman Korpič in Ivan Jurgec.

Nadzorni odbor je bil izvoljen z večino glasov (1 vzdržan). Člani so: Stane Todori, Ivan Korošec, Ludvik Krese, Tone Primc, Rudi Brajnik.

Častno razsodišče je bilo izvoljeno z večino glasov (1 vzdržan). Sestavljajo ga: Jože Babnik, Anton Špendov, Miha Burger, Andrej Jernej, Anton Novak.

Soglasno so bili izvoljeni delegati v SPOJ: Andrej Petelin, Ludvik Krese, Anton Rems, Rudi Pen, Anton Rozman, Peter Hočevar.

V imenu na novo izvoljenih organov ZČDS in v svojem se je delegatom zahvalil za zaupanje novi predsednik Andrej Petelin z besedami:

»V imenu IO in drugih organov zveze in osebno se zahvaljujem za zaupanje. Naloge so zelo obširne. Ne bi ponavljal izrečenega, saj je bila razprava izredno plodna in kritična, kar je prav. Prav je, da se na občnih zborih kot najvišji samoupravni obliki slovenskih čebelarjev dogovarjamo in dogovorimo, da bomo imeli čim večji uspeh. Ta pa je odvisen od nas vseh, ne samo od IO in drugih organov in tudi ne od predsednika. Odvisen je od osnovnih celic, družin, društev, občinskih in meobčinskih zvez, pa tudi drugih organizacij, čebelarških zadrug, Medexa in drugih.

Ne bom ponavljal ugotovitev o programu čebelarstva, ki se ga vsi zave-

damo. Morda ne ravno vsi; doslej se ga niso zavedali niti vsi tisti, ki bi se ga morali, čeprav niso neposredni čebelarji. Gre za to, da se združimo v prizadevanjih za čim večjo pridelavo hrane. Če pa hočemo to opraviti, je nujno, kot je bilo danes že večkrat rečeno, okrepiti naše medsebojne odnose. Glede tega smo že veliko opravili. Danes smo se seznanili z mnogimi dragocenimi izkušnjami, o katerih so govorili posamezni delegati. Če kdaj, potem je prav danes potrebna organiziranost zaradi nevarnosti novih bolezni, ki so že tu. Borimo se za zdravje čebel, kar pa brez dobre organiziranosti ne gre. To ne velja samo za čebelarske organizacije, temveč za vse, ki se kakorkoli ukvarjajo s čebelarstvom. Zato je naloga naših organov, kot je bila že doslej, da pridobimo slehernega čebelarja, da se organizira v svoji organizaciji, od katere ima tudi sam koristi. Čebelar je zunan organiziranega dela popolnoma nemočen. Pomembna je vloga vsakega čebelarja, od ljubiteljev do gospodarskih čebelarjev. Vloga teh pa je še pomembnejša, ker so že čvrsto organizirani po svojih poslovnih interesih in izkoriščajo vse dosegljivo znanje, ker bi sicer propadli.

Iz tega pa sledi, da moramo sprejeti enoten čebelarski program. Brez tega tudi zdaj nismo, tudi v zvezi obstaja program, Medex ima lasten program itd. Vse te programe je treba še enkrat pregledati, ugotoviti, kakšne so možnosti in razdeliti naloge: kaj lahko prevzamejo čebelarske organizacije — predvsem organizacijski in pospeševalni del — kaj znanstveno-raziskovalne ustanove, kaj poslovne organizacije (Medex in čebelarske zadruge), ipd. Edino tako bomo dosegli uspeh, s kolektivnim delom. Vsi odgovarjamo za vse, za to kar sprejmemo, nosimo popolno odgovornost. Zato se moramo usmeriti predvsem na

Občni zbor ZČDS je za novega predsednika ZČDS izvolil tov. Andreja Petelina, ki se je zahvalil za izkazano zaupanje.

program. Vse predloge, ki smo jih danes slišali, bo IO temeljito obravnaval in odgovoril na vprašanja. V letošnjem letu bo pripravil osnutek pravil za javno razpravo in upam da jih bomo na prihodnjem zboru sprejeli, prav tako pa tudi program, ki je naša skupna želja in zahteva. Le če bo vsakdo opravil svojo dolžnost, nam bo uspelo.«

Tov. Stanislav Vrečar, predstavnik komiteja za kmetijstvo in gozdarstvo, je med drugim dejal: »Lepo pozdravljam zbor v imenu komiteja za kmetijstvo in gozdarstvo. Vaša poročila kažejo, da ima vaša organizacija za seboj dolgo pot organiziranega dela in skrbi za razvoj čebelarstva. Veliko nalog ste že opravili na področju izobraževanja, širjenja čebelarstva — imate 8000 članov, z glasilom vplivate na širjenje strokovne misli. V vseh razpravah je bilo čutiti določeno skrb za razvoj čebelarstva danes in v prihodnje spričo nekaterih težav in premajhne angažiranosti drugih institucij, ki bi morale storiti več, spričo

premajhe prizadevnosti vseh, ki bi morali sodelovati v razvoju te gospodarske dejavnosti. Ugotavljamo, da je razvoj kmetijstva, gospodarstva in drugih dejavnosti vplival tudi na razvoj čebelarstva. Danes moramo reči naslednje: O tem, kar je tovariš predsednik navrgel kot predlog sklepov v okviru komiteja, mora današnji zbor sprejeti določene zaključke, kako v prihodnje ravnati.

Popis vseh čebelarjev je nujen in do tega moramo priti. To je dejansko naloga društev. Menimo tudi, da je pomembna pobuda, naj se ponovno vzpostavijo pregledniki oziroma pregledniška služba. To je gotovo koristen ukrep, ki bo vez med čebelarji in stroko. Nekatero pojave v neposrednem čebelarjenju bodo lahko takoj zasledili in enotno ukrepali. Imeli bomo službo, ki bo lahko tudi s preventivno akcijo hitro in dosledno ukrepala, zlasti pa s strokovno tehnologijo pod strokovnim nadzorom. Ne gre za to, da bi vsak poskušal po svoje, ampak moramo, obogateni z izkušnjami, bolj upoštevati znanost. Sistematičnega izobraževanja in sodelovanja s stroko — razen nekaterih kontaktov — nimamo. To je ena bistvenih zadolžitvev, če hočemo naprej.

Čebelarstvo nikakor ne more biti več izolirano. Od tega bodo koristili na področju načrtovanja, na področju nabave repromaterialov, pri odkupu in prodaji pridelkov, na področju izobraževanja, zdravljenja, sodelovanja stroke in tudi pri izvozu plemenskega materiala, medu in raznih izdelkov. Tak družbeno analiziran pristop pa terja tudi urejanje nekaterih odnosov, za katere sami pravite, da jih je treba razvijati. Pri tem moramo dati stroki njeno mesto. Če bomo vzpostavili te vezi, bomo odpravili tudi tisto, kar ste danes kritizirali, t.j., da v zadnjih letih nismo bili angažirani in nismo našli dovolj stič-

nih točk. Iz tega sledi, da je potrebna sprememba tretiranja čebelarstva kot panoge, ki zasluži pomembnejše mesto zaradi proizvodnje, ki neposredno daje določene rezultate v obliki pridelkov. Zato podpiramo pobudo, ki je bila dana v predlogu sklepov, da se lotimo izdelave srednjeročnega programa in da ga sprejmemo, ko bo pripravljen. Prav je, da je prišlo do tega spoznanja. V najkrajšem času bomo angažirali človeka, ki bo to delal in omogočil sistematično opravljanje tistih nalog, ki ste jih nakazali v diskusiji. Samo to je možna pot v nadaljnji razvoj in napredek čebelarstva.

Na občnem zboru so delegati sprejeli naslednje sklepe:

1. Zaključni račun ZČDS za leto 1981 so sprejeli z večino glasov.

2. Soglasno so sprejeli razrešnico dosedanjim organom zveze.

3. Z večino glasov je sprejet delovni program in finančni načrt ZČDS za leto 1982.

4. Sprejet je sklep, da se tov. Janku Božiču iz Krškega izplača nagrada v višini 5000.— din za izdelani pašni kataster, mora pa en izvod odstopiti ZČDS.

5. Z večino glasov — enim glasom proti in 11 vzdržanimi — je bilo sprejeto povišanje članarine ZČDS za leto 1983, ki znaša 350.— in 2.— din od panja za tiskovni sklad.

Splošna ocena delegatov je bila, da je bilo delo občnega zbora uspešno in da so bili obravnani skoraj vsi glavni problemi, ki zavirajo hitrejši razvoj slovenskega čebelarstva. Želja novih organov ZČDS pa je, da se pričnejo problemi kar najhitreje reševati.

Urednik

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JUNIJU

FRANC KOLENC

V aprilu in še posebno v maju je bilo dovolj časa za vpliv na razvoj čebeljih družin, da so se pravilno razvile in so zdaj na vrhuncu svoje moči. Pripravljene so povrniti naš trud, če se bo pojavila paša in če bodo vremenske razmere količkaj ugodne za bero medicinine in drugih čebeljih pridelkov. V panjih je množica čebel donašalk starih nad 20 dni; te so sposobne izkoristiti vsako pašo, ki jo daje narava. Veliko čebelarjev, ki čebelarijo na stalnem mestu, je odvisnih le od pridelkov, ki jih naberejo čebele v juniju. Kasnejše paše na stalnih mestih niso zanesljive ali pa ni take vegetacije, ki bi dajala čebelam medicino in mano.

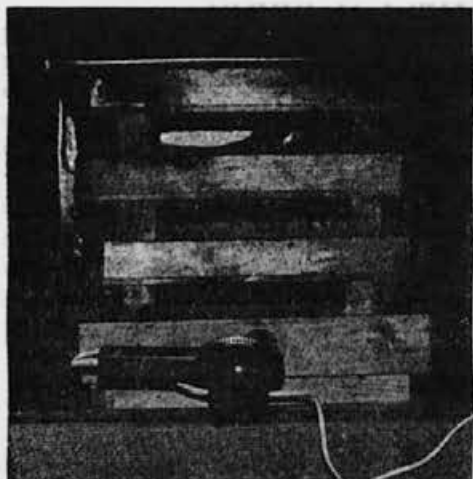
Enostavno zrejo matic za lastno uporabo in pripravo rezervnih družin, ki smo ju začeli v maju, nadaljujemo še v juniju. Letos se je vegetacija nekoliko zakasnila, zato je bil spomladanski razvoj čebeljih družin počasnejši. Pripravili se bomo in zamenjali vse matice, ki so starejše kot dve leti. Vedeti moramo, da so zgodnje matice najboljše, ker se kot ličinke razvijajo v obilju naravne hrane in ne na sladkorju. To vemo iz izkušenj pri drugih domačih živalih; vedno so spomladanski mladiči boljši od jesenskih.

Najvažnejši pridelek je za večino čebelarjev še vedno med in tega nam bodo nabrale čebele v tem mesecu. Skoraj gotovo bomo vsi čebelarji zavrteli točilo in s tem dokazali svoj uspeh pri čebelarjenju. Pri točenju medu je treba pomisliti na čistočo; pomijemo posodo, točilo, orodje in tudi sate postavljamo na očiščeno mizo. Brez vode si točenja medu ne moremo zamisliti. Nadalje vemo, da mora med v satu dozoreti, da se zgosti in šele takrat ga čebele pokrijejo z voskom. Glede na različno rastlinstvo poznamo več vrst, več sort medu, ki

izvirajo od cvetočega rastlinstva ali pa so to razne vrste mane v gozdu, ki jo izločajo ušice in kaparji.

Cvetlični, žajbljev in akacijev med smemo točiti, ko je vsaj polovico sata pokritega in ko medicina ne izpade iz celic, če sat z rahlim udarcem obrnemo. Takrat je med zrel za točenje. Druge vrste medu, na primer med oljne repice in gozdni med so zreli za točenje, brž ko so sati polni in ni nujno, da so ga čebele pokrile z voskom. Ta med hitro kristalizira, včasih že v celicah in zato ne čakamo predolgo, saj se nam lahko zgodi, da kristaliziranega ne moremo iztočiti. Gostoto teh vrst medu ugotovimo z zobotrebcom ali vžigalico, ko ga iz celice povlečemo kapljico. Točimo vedno v lepem vremenu, ko so stare čebele na paši, dopoldne in tudi popoldne, nekako do 16. ure, odvisno od vremenskih razmer. Takrat imamo v panju pretežno mlade čebele, ki so manj napadalne; veliko čebel je zunaj panja, pa je zato delo lažje. Še posebno velja to za nakladalne in druge prostostoječe panje, ko moramo delati na prostem. Če takrat zunaj ni dobre paše, kaj hitro pride do ropanja, ko tuje čebele sedajo na medene sate in tako pridejo v drug panj.

Pri točenju moramo vedno paziti še na sorto, vrsto medu. Vemo, da ima sortni med boljšo ceno kot mešanica. Zato iztočimo medišča tudi takrat, ko je paša na določeni rastlini minila (akacija itd.) in bomo čebele prepepljali na drugo pašišče (smreko), ali pa je pred nami druga paša na stalnem mestu (kostanj). V cenah sortnega medu so velike razlike. Tako je določil h. p. »MEDEX«, DE Kooperacija odkupno ceno za leto 1982 za hojev med 150,00 din, za smrekov 130,00 din, za akacijev 120,00 din, za cvetlični med 100,00, za kostanjev med 130,00

Prav v tem mesecu čebelarji osmukajo največ cvetnega prahu, ki ga lahko posušijo v zelo praktičnih sušilnikih s pomočjo sušilca las. Foto: Oto Primožič

din, za sončničen 90,00, za med oljne repice 90,00 din itd. Kdor ima več panjev čebel, je nujno, da prideluje sortni med in takega ponudi kupcem.

Neizkušen čebelar ali začetnik naj pri točenju posebno pazi, da ne povzroči ropanja. Če ob točenju trenutno ni zunaj paše, čebele donašalke stikajo povsod. Tuja čebela ne sme priti na iztočen sat, ki ga vračamo v panj. Čebele ne smejo imeti dostopa v prostor kjer točimo, iztočenih satov ne smemo postavljati na prosto, ker je tako rop neizbežen. Pri AŽ panjih, ki so v zaprtem čebelnjaku, je to lahko preprečiti, težje je to pri nakladalnih panjih. Zgodi se, da je nenadna ploha prekinila medenje, mi pa točimo med po nevihti v lepem vremenu. Takrat je praktično nemogoče ometati čebele iz medenih satov prostostoječih panjev in je izredno težko preprečiti ropanje.

Ne smemo pozabiti na zamenjavo starega satovja. Ob paši imajo čebele vedno gradilni nagon. Pridno vstavljamo satnice ob gnezdo. Vsaka čebelja družina naj zgradi vsaj tri do 4 satnice; tako se v treh letih obnovi

celotno plodišče in nato pričnemo znova. Vedeti moramo, da vsaka mlada čebela pri izlegi pusti v celici del srajčke in je zato celica vedno manjša. Iz starega satja se izlegajo manjše, utesnjene čebele, ki so manj odporne proti bolezni in imajo manjšo življenjsko dobo. Gradilni nagon mora čebelar sam ugotoviti na gradilnem satniku. Če čebelja družina ne gradi sata v gradilniku, ne vstavljamo satnic v gradnjo, ker jih bodo nagrizle in jih praktično uničile.

Brez kakega roja v juniju skoraj ne gre, čeprav smo uporabljali vse metode za preprečevanje rojenja. Kdor ima večje število čebeljih družin, bo imel gotovo kak roj. Čebelarji pa se posameznih rojev tudi vesele, saj je roj nekaka duševna hrana za ljubitelja čebel. Čebele rojijo navadno nekako od 10. do 12. ure dopoldne in čebelar, ki ima natančen pregled nad svojimi družinami, že približno določi dan rojenja in tako pripravljen pričakuje roj na veji. Roj je treba ometi v ogrebalnik ali manjši pomožni panj, v 4-satar ali v večjega. Ko se v prostoru, kamor smo ga ometli, umiri, mu pripravimo nov dom v lepo očiščenem panju. Nastavimo mu lahko same satnice; če je takrat paša, ga stresemo v sipalnik in se lepo sam seli v pripravljeni novi dom. Čez nekaj dni roj pregledamo, ugotovimo, če gradi, če ima hrano, kadar ga ne krmimo. Tako povečamo svoje čebelarstvo za eno čebeljo družino.

Za prevaževalce je ta mesec še posebno zanimiv. Čebele, ki so na vrhuncu svoje moči, je treba izkoristiti in jim s prevozi omogočiti pašo. Če čas pravilno razporedimo, lahko izkoristimo dve akacijevi paši glede na nadmorsko višino različnih krajev. Prepeljemo na medenje smreke, ki se rado pojavi v juniju na nekoliko višjih legah. O pričetku medenja bo poročala Medexova opazovalna služba. Proti koncu junija prične cveteti pra-

vi kostanj; cvete okoli tri tedne. Hkrati medi hoja in čebelar se mora odločiti, katero pašo bo izkoristil. Vsekakor moramo izkoristiti vsaj 7 dni kostanjeve paše. To je posebno važno za čebele, okužene z varroozo. Cvetni prah, ki ga daje pravi kostanj in ga čebele nabirajo za zalogo, je prepotrebna hrana za mlade jesenske čebele, to je za zimske čebele. Te so krmljene drugače kot letne in cvetni prah jim daje tolščo, da so odpornejše in lažje kljubujejo zajedavcu varroi. Hojeva paša izčrpava čebele in tam navadno ni vegetacije, ki bi čebelam dajala cvetni prah. Zato je koristnejše za čebele in za čebelarjenje v naslednjem letu, da se družine založijo s kostanjevim cvetnim prahom. Ob dobri beri lahko nastavimo smukala za zbiranje cvetnega prahu, lahko pa tudi čebelam odvezamo sat ali dva s cvetnim prahom, ki ga pozno jeseni vrnemo čebelji družini kot predzadnji sat. Tak s cvetnim prahom napolnjen sat bo čebelja družina koristno uporabila v naslednjem letu ob pričetku zaleganja v februarju in marcu, ko še ni izletnih dni in zunaj cvetic s cvetnim prahom.

Glede na to, da se vsako leto pojavljajo novi prevaževalci čebel, naj navedem nekaj pravil, katerih se je treba držati pri prevozi:

— Čebelam je treba vsaj dva dni pred prevozom iztočiti med, ker se medeni sati med prevozom radi lomijo.

— Na pod prevoznega sredstva položimo koruzno slamo ali kak drug material, da ublažimo udarce in tresljaje pri prevozu.

— Čebele prevažamo vedno ponoči, tako, da pridemo ob svitu na določen kraj in ob svitu postavljamo panje.

— Na panjih pritrdimo okenca pri AŽ panjih in snamemo vrata, če na vratcih ni posebnih vrat za zračenje.

— Žrela zapremo, zamašimo z mokro krpo, kar je boljše kot pločevinast zapah.

— Pri nalaganju panjev na prevozno sredstvo pazimo, da bodo panji obrnjeni v smeri vožnje; s tem preprečimo večje sunke in lomljenje satja.

— Ko panje nalagamo na vozilo vsakega posebej, močnejše poškopimo čebele skozi okenca, da so mokre.

— Ko postavimo čebele na novem mestu, spet rahlo poškopimo čebele skozi okenca, počakamo kako uro in nato od enega kraja odpiramo žrela.

— Na stojišču pritrdimo na vidno mesto naslov lastnika in naslov najbližje osebe, kjer smo pustili zdravniško spričevalo pripeljanih čebel.

Naj omenim, da je v Uradnem listu SRS, št. 21/81 objavljen Pravilnik o načinu in pogojih izkoriščanja čebelje paše. V celoti bomo morali pravilnik izvajati leta 1984, vendar se nekatera določila uporabljajo že v tem letu.

Vedeti moramo, da čebelje družine v tem mesecu največ porabijo; zato moramo biti pozorni na zalogo hrane. Če traja večdnevno deževje in smo prej iztočili med, je treba v določenih primerih čebele celo krmiti, da ohranimo enakomeren razvoj in da nam od lakote ne umrjejo.

OGLASI

PRODAM 16 AŽ naseljenih panjev, lesen čebelnjak in kompletno čebelarsko orodje. Marija Hunski, Ivanov Hrib 3, Rogaska Slatina.

PRODAM zaradi bolezni 12 naseljenih AŽ panjev, družine so močne. Cena po dogovoru. Trifun Popovič, Metlika, C. Bratstva in enotnosti 1.

ČEBELARJENJE V NIZKIH NAKLADAH

ANTON ROZMAN

(Referat s posvetovanja v Polju)

Različne višine naklad različno vplivajo na razvoj čebelje družine, predvsem pa na širjenje čebeljega gnezda. Pri odločitvi za višino naklad moramo upoštevati klimatske razmere, pašne vire in biološke značilnosti čebele, s katero čebelarimo.

Vsaka od teh višin: LR 240 mm, DB 285 mm in nižja 170 mm ali 185 mm je primerna za čebelarjenje v specifičnih klimatskih in pašnih razmerah. Paše se med seboj prav tako močno razlikujejo po času nastanka, dolžini trajanja in izdatnosti, to pa ima tudi vpliv na razvoj čebelje družine.

Prav poznavanje in upoštevanje vseh naštetih dejavnikov in prilagajanje tehnologiji čebelarjenja ter opreme, predvsem panjev tem dejavnikom omogoča donosno čebelarjenje. Seveda pa, če tega ne upoštevamo in skušamo tuje izkušnje in tehnologijo nekritično prenašati v naše klimatske in pašne razmere, če se ne oziramo na biološke lastnosti naše čebele, ne dosegamo zaželenih uspehov, čemur pa ni kriv sam nakladalni panjski sistem, če ga nismo znali prilagoditi naštetim dejavnikom. Mnogi čebelarji pri nas zato niso imeli z LR panjem zaželenih uspehov in so prenehali čebelariti z njim, niso pa se poglobili v vzroke neuspehov in jih skušali odstraniti. Prav zaradi tega bi morali predvsem mlajšim čebelarjem dajati prevode knjig tistih strokovnjakov v Evropi, ki jim je na podlagi raziskav uspelo prilagoditi tehnologijo čebelarjenja in nakladalni panj evropskim pašnim in klimatskim razmeram ter biološkim značilnostim kranjske čebele. Tako bi lažje ugotovili vzroke neuspehov in odstranili marsikateri

dvom o rentabilnosti čebelarjenja v nakladalnih panjih.

Apimondija priznava kot standarde naslednje višine naklad: LR naklada 240 mm, DB 285 mm in nizko mediščno naklado 185 mm. Te višine naklad so usklajene tudi z mednarodnimi normami lesa. Vse druge nižje naklade veljajo za neekonomске, ker povečujejo pridelovalne stroške medu. Za vse tipe naklad pa je standardizirana 10-satna naklada. Listovnih panjev pa Apimondija nima standardiziranih.

Pašni viri in podnebne razmere v srednji Evropi, prav tako pa tudi biološke lastnosti kranjske čebele vse bolj nakazujejo potrebo po nižji nakladi, ki najbolje zadovoljuje vsem zahtevam. Nizka naklada nam omogoča, da se kar najbolj prilagodimo zelo različnim pašam, prav tako pa lahko z njo najbolj smotrno urejamo razvoj čebelje družine brez škodljivih posledic.

Pri spomladanski zamenjavi nizkih naklad ne razbijemo tako močno čebeljega gnezda na dva dela kakor pri normalni LR nakladi. Če pride po spomladanski zamenjavi normalnih naklad LR do nenadnega vdora hladnega zraka in s tem do močnejše ohlaiditve ali celo zapade sneg, je ta ukrep celo škodljiv za razvoj družine; v nasprotnem primeru pa do tega ne pride pri zamenjavi nizkih naklad. Pri normalni LR nakladi je razvoj družine tako prizadet, da si opomore šele v sredini sezone; takrat pa so za čebelarja zgodnje paše že izgubljene. Prav zaradi tega so mnogi naši čebelarji ob eno ali celo dve točenji. Ne bi nam smelo biti vseeno, če naša kranjica ne more izkoristiti zgodnjih paš. Predvsem moramo pri izbiri višine naklade upoštevati, da čebelarimo s čebelo kranjico, ki je po naravi zelo skromna in hkrati zelo občutljiva za spre-

membe tako v okolju kakor tudi v čebelji družini. Prav zaradi tega moramo toliko bolj prilagoditi tehnologijo čebelarjenja in tudi višine naklade njenim biološkim posebnostim in značilnostim. Vse preveč čebelarjev krivi za svoje neuspehe v LR panjih prav panj. Vendar je največkrat kriva napačna tehnologija; s tem pa je povezano pomanjkanje sodobne literature in priročnikov o najnovejših evropskih dosežkih pri čebelarjenju z nakladalnimi panjem v naših klimatskih razmerah.

Nekateri posamezniki v Sloveniji pa že nekaj časa uspešno čebelarijo z nizko naklado, visoko 170 mm. Žal so njihove izkušnje skrite in rezultatov niso zapisovali, zato jih tudi niso objavili in predstavili čebelarjem. Nekateri čebelarji pa, ki so z nizko naklado doživeli neuspehe, lahko pripišejo to predvsem napačni tehnologiji in nepoznavanju možnosti, ki nam jih ta naklada daje, predvsem pri spomladanskem širjenju gnezda in s tem jačanjem na osnovi pravilne in pravočasne menjave naklad.

Večina čebelarskih strokovnjakov po svetu priznava, da je bil Anton Janša eden prvih čebelarjev, ki je bil pred dvesto leti predhodnik čebelarjenja v nakladalnih panjih; saj je kranjčem, s katerimi je čebelarij, dodajal naklade, priklade itd.; prav tako pa je poznal menjavo naklad. Danes to vse premalo upoštevamo, čeprav bi se iz njegovih izkušenj tudi danes lahko veliko naučili.

Tudi sam sem v začetku svojega čebelarjenja z nakladalnimi panjem doživljal neuspehe. Ščasoma sem ugotovil, da mi bolj ustreza čebelarjenje z nizko naklado, saj sem tudi v slabih letih dobil eno polno naklado medu, kar se ni dogajalo pri normalnih nakladah. Poleg tega pa je bilo tudi delo lažje. Odgovore na te dileme sem začel iskati v tuji literaturi, saj v domači nisem našel razlage zanje. Moram

priznati, da sem odgovore na ta vprašanja dobil v knjigi dr. Jožeta Bretschka Nakladni čebelar, ki je doživela že pet izdaj, pripravlja pa že šesto. Nedvomno mu je z znanstvenim pristopom in izrednim občutkom za dogajanja v čebelji družini uspelo prilagoditi tehnologijo čebelarjenja v nakladah klimatskim in pašnim razmeram v srednji Evropi ter biologiji kranjske čebele.

Nizke naklade so nekake nadaljevanke mediščnih naklad DB panja. Leta 1934 je dr. Farrar izpopolnil tehnologijo čebelarjenja v nizkih nakladah in s poskusi dokazal, da je moč najbolj racionalno čebelariti v nakladah, visokih 170 mm.

Nizka naklada je prišla tudi k nam v Jugoslavijo, vendar brez ustreznih navodil in prav tako je primanjkovalo ustrezne literature. Posledica tega je bila, da nismo upoštevali, da tehnologija čebelarjenja z nizko naklado ni prilagojena naši čebeli kranjci, prav tako pa tudi ne našim klimatskim in pašnim razmeram. V preteklih dvajsetih letih so čebelarji pri nas preizkusili to naklado in večina je ugotovila, da je 12-satna naklada preširoka za kranjico. V milijonih let si je kranjska čebela oblikovala elipsasto obliko gnezda, ker jo je prilagajala svojemu bivališču, to je drevesnemu duplu. Italijanska čebela ima popolnoma drugačen ritem zaleganja in temu ritmu je dr. Farrar prilagodil nizko naklado z 12 sati. Pri kranjski čebeli smo doživeli polom, ko smo jo hoteli prisiliti v širjenje gnezda v širino.

Podobno je s problemom zaloge cvetnega prahu. Po dr. Farrarju mora imeti močna čebelja družina 30 dm² cvetnega prahu za zimsko zalogo. Spomladanski obseg zalege je močno odvisen od površine cvetnega prahu, ki je v družini, še bolj pa je odvisen od zunanje temperature; to je posebno značilno za kranjsko čebelo. Po razi-

skavah dr. Bretschka ima pri kranjski čebeli zaloga cvetnega prahu pomembno vlogo pri zaleganju le takrat, kadar so zunanje temperature za to primerne. Ko prične pri nas cveteti vrba iva, začne tudi matica bolj intenzivno zalegati. Ko iva odcvete, je v družinah okoli 15.000 zaleženih celic, če so bile najvišje dnevne temperature nad 10 °C. To je okoli pet satov LR zalege. Do pričetka poletne paše razločujemo dve razvojni obdobji. Prvo se začne ob prvem spomladanskem pregledu in traja do nekako 30. aprila, kar je odvisno od pašnih razmer v okolici čebelnjaka. Takrat širimo gnezdo in menjamo naklade. Konec tega obdobja imamo nekako 20.000 zaleženih celic; to ustreza sedmim zaleženim satom.

Drugo obdobje razvoja družine pa traja nato do vrhunskega razvoja čebelje družine. V tem obdobju opravimo dva najnujnejša posega v družino. Tu mislim predvsem na menjavo naklad. Od prve do druge menjave naklad mora preteči 12 dni, med drugo in tretjo pa 14 dni. To velja seveda za nizkonakladalni panj. Pri drugi in tretji menjavi naklad vstavimo satnice vedno v drugo naklado, nikoli pa v prvo ali tretjo. Prvič dodamo dve satnici ali največ pet, kar je odvisno od moči družine in obsega zalege. Satnice vstavimo v sredino gnezda med sate z zalego in nikakor ob straneh naklade. Satnice, ki smo jih dodali v sredino gnezda, čebele hitro zgrade in matica jih takoj zaleže. V povprečju imamo več opravil pri nizkih kakor pri normalnih nakladah, vendar so tudi rezultati temu primerni in se nam trud povrne.

Pri tem se moramo zavedati, da moramo med pašami družine krmiti, ker drugače moč družine pade zaradi manjšega zaleganja matice, kar je značilno za kranjsko čebelo. Ta brezpašna obdobja lahko zelo učinkovito premostimo s sladkornim testom ali

sladkorno raztopino, ki jo dodajamo okoli četrt litra dnevno.

Pri vseh protirojilnih ukrepih ne sme rojiti več kot 10 % družin, da lahko rečemo, da je rojenje v mejah normale. Čebelar pri tem lahko največ vpliva na uspeh čebelarjenja predvsem:

1. s pravilno odbiro in zrejo matic,
2. z izbiro primerne stojišča za čebele,
3. z oblikovanjem čebeljega gnezda,
4. z zadostno preskrbljenostjo čebel s hrano,
5. na zdravstveno stanje čebel s pravilnim oskrbovanjem čebel in preventivnimi ukrepi proti čebeljim boleznim.

Predvsem moramo paziti, da je spodnja naklada plodišča vedno polna zalege, druga naklada pa mora imeti dovolj prostora za jajčeca, ki jih odlaga matica. Zlasti moramo paziti, da čebele na vrhu moči niso brez dela, ker drugače postanejo lene. S poskusi je dokazano, da je to odločilnega pomena, ker takšno stanje povzroči nazadovanje razvoja družine. Takšno neugodno stanje pa lahko preprečujemo z menjavo nizkih naklad in dodajanjem krme.

S poskusi je dokazano, da mora družina imeti štiri tedne pred glavno pašo več kot 18.000 zaleženih celic. Če je takrat število zaleženih celic manjše, so tudi bere pod povprečjem. To pa se ne povečuje v nedogled, bera medu namreč, ampak je služila kot primerjava bera medu pri 60.000 čebelah 26 kg, pri 29.000 čebelah pa le 29 kg na družino. To je predvsem posledica večje lastne porabe.

Vse to moramo upoštevati, če želimo uspešno čebelariti tudi z nakladalnimi, predvsem pa nizkonakladalnimi panji.

ČEBELJA PAŠA NA KRMNIH IN INDUSTRIJSKIH RASTLINAH

INŽ. FRANCI ŠIVIC

Zadnja leta se vse več čebelarjev zanima, kako bi svojim čebelam izboljšali pašo. Nekateri se odločajo za medovito drevje in grmovje, drugi, ki so bolj neučakani in bi radi imeli kar takoj pašo, pa za enoletna zelišča ali večletne trajnice. O teh zadnjih bi se želel v današnjem sestavku nekaj več pogovoriti.

Predvsem moramo vedeti, da z nekaj gredicami facelije pred čebelnjakom ne bomo rešili problema čebelje paše. Sejati jo moramo na večjih površinah, da bo kaj vidnejše koristi od nje. Pri tem pa se moramo vprašati, ali bo služila razen za čebeljo pašo še za kaj drugega. Med medečimi enoletnicami in trajnicami so namreč številne krmne rastline, ki jih moramo pokositi v začetku ali sredi cvetenja in torej čebelarju ne bodo kaj dosti koristile. Podobno velja tudi tedaj, če smo te rastline sejali za podor ali zeleno gnojenje. Med cvetenjem je njihova hranilna vrednost največja, proti koncu te dobe pa začenjajo rastline hitro leseneti in izgubljajo kakovost.

Še pred nekaj leti smo ugotavljali, da je v Sloveniji dosti neobdelanih zemljišč, kjer bi se dalo sejati medovite rastline za čebele. Danes v zaostrenih razmerah gospodarjenja in življenja, ko prihaja vse bolj v ospredje problem pridelovanja hrane, pa je precej drugače. Marsikje ugotavljajo, da je rodovitne zemlje za poljedelstvo premalo in da bo potrebno z meloracijami pridobiti nova zemljišča, ki so bila doslej slabo ali sploh neobdelana.

Če hočemo v takšnih razmerah sejati medovite rastline, ki naj bi dajale čebelam pašo, potem moramo od njih dobiti še nekaj, da bomo lahko opravičili naše početje. In to nekaj je se-

me. Doslej smo ga na veliko uvažali. Ker pa se uvozu zaradi gospodarskih težav pipice vedno bolj zapirajo, so potrebe po semenu vse večje. In tukaj se kažejo čebelarjem nove priložnosti, da na račun pridobivanja semen krmnih rastlin, ki so hkrati tudi medeče, pridobijo precej več zemljišč za posevke. Seveda se bodo morali zainteresirani čebelarji nekoliko seznaniti s semenarsko vedo, kar pa ni pretežko. Tudi sama žetev fizično ni naporna, saj to delo opravljajo kombajni, ki jih je pri nas vedno več. S prodajo semen ne bo težav. Ljubljanska Semenarna je živo zainteresirana za sodelovanje s čebelarji in jim je pripravljena odkupiti pridelano seme. Morda bo že konec letošnjega leta izdala barvni prospekt medovitih rastlin, katerih seme bi prišlo v poštev za pridelovanje. Med njimi je že omenjena facelija, dalje oljna repica, ajda, razne vrste detelje, predvsem aleksandrijska in perzijska, oljna redkvica ter druge. Seme za večino teh rastlin je dobiti v prodajalnah Semenarne, vendar v omejenih količinah. Priporočamo čebelarjem, da že letos poskusno posejejo manjša zemljišča z njimi, da se nekoliko seznanijo z njihovimi rastnimi posebnostmi, preden se lotijo pridelovanja semena na večjih zemljiščih. Za oljno repico sejemo 9-18 kg semena na ha v septembru, cvetela pa bo v aprilu prihodnjega leta. Ajdo bomo sejali v juliju, že naslednji mesec žanjemo in omlatimo. Tudi facelija je enoletnica; sejemo jo od aprila do junija, in sicer 10-14 kg semena na ha. Posebej moramo biti previdni pri žetvi, ker dozoreva postopoma in se nam lahko velik del semena osuje, če zamudimo pravi čas spravila.

V Sloveniji doslej nismo imeli večjih zemljišč posejanih z deteljami za pridelovanje semena, zato tudi nima-

Skrb za pašo bo bogato poplačana.

mo natančnejših podatkov, kakšni so pravzaprav pridelki medu s teh rastlin. Vemo npr., da imajo čebelarji v sosednji Italiji odlično pašo na posevkih aleksandrijske detelje. Pri nas pričakujemo, da se bodo v prihodnjih letih povečale površine semenskih deteljišč, če hočemo pridelati več hrane.

Po podatkih Poslovne skupnosti Jugoslavije za pridelovanje hrane in promet z njo »Agrozajednice« iz Beograda potrebujemo vsako leto okoli

3000 ton semena lucerne. Doma ga pridelamo med 15—30 %, drugo moramo torej uvoziti. Omenjena poslovna skupnost tudi navaja, da je bila Jugoslavija pred zadnjo vojno celo izvoznica tega semena. Vzrok za manjše pridelke ni v zmanjšanih površinah semenskih posevkov, ampak v nezadovoljivem oprashaevanju te krmne rastline. Naravnih oprashaevalcev, to je čmrljev in samotarskih čebel, je zaradi intenzivne obdelave tal in uporabe pesticidov vedno manj. Obstaja celo projekt, vreden okoli 300 starih milijonov din, po katerem bi iz Amerike uvozili samotarsko čebelo vrste *Megachile rotundata*, ki bi jo umetno gojili v majhnih panjih na robu deteljišč.

Čebelarji vemo, da čebele cvetov lucerne ne obletujejo preveč vneto, ker imajo medovnike na dnu ozkih cvetnih cevki in jih čebele s svojimi rilčki ne dosežejo. Vemo pa tudi, da je dolžina rilčkov posameznih rodov zelo različna in da bi se dalo z ustrezno selekcijo vzgojiti čebele z daljšimi rilčki, ki bi bile uspešne oprashaevalke lucerne. Razen tega pa poznamo tudi dresuro čebel, ko jih čebelar z ustreznimi prijemi stimulira in usmerja na določene vrste cvetov. Iz vsega povedanega je očitno, da obstajajo še velike možnosti za sodelovanje med pridelovalci semen in čebelarji, če hočemo hkrati povečati količine pridelanega semena in medu.

PRIDELOVANJE ČEBELJEGA STRUPA

LOJZE KASTELIC

Dasiravno so čebelji strup uporabljali za zdravljenje že stari Egipčani, bi do pred kratkim o pridelovanju le-tega težko govorili. Z njim so namreč zdravili tako, da so na boleče mesto pritiskali žive čebele, ki so to me-

sto pičile. Njihov vbod je učinkoval kot intradermalna (kožna) injekcija. Tako je s čebeljim strupom ozdravil 173 revmatičnih bolnikov tudi naš zdravnik Filip Terč, ki velja za pionirja tovrstnega zdravljenja v sodob-

ni medicini. Njegovemu zgledu so z večjim ali manjšim uspehom sledili še drugi, s čimer je čebelji strup pridobil v zdravstvu vse večjo veljavo.

Žal pa zdravnik živih čebel ni imel vedno pri roki. Tako se je kaj kmalu pokazala potreba po pridelovanju čebeljega strupa. Najprej so ga v Rusiji pridelovali tako, da so žive čebele zapirali v steklene kozarce, kjer so jih dražili in omamljali tako, da so pikale stene kozarca. S sten so ga potem izprali. Da bi se na steni nabralo čimveč strupa, so včasih nanje ročno pritiskali kar žive čebele.

Tako pridelanega strupa je bilo bolj malo, pridelovanje pa zamudno, zato so nekateri predlagali izpiranje mrtvih čebel, drugi pa spet izpiranje gobe, ki so jo prej namestili k čebelam, da so jo opikale. Kljub temu je bil pridelek še vedno pičel, kakovost pridobljega strupa pa slaba.

Rešitev pridelovanja se je nakazala v električnem toku. Strokovnjaki so ugotovili, da se čebele, ki jih ošine električni tok, toliko razdražijo, da izprožijo želo, na katerem je kapljica strupa, iz svojega zadka. Od te ugotovitve do priprave, s katero bi kapljice lovili, pot ni bila več dolga. Rodila se je zamisel dražilnega zbiralnika, ali kratko zbiralnika na električni tok. Danes pridelujejo čebelji strup v glavnem le s temi pripravami.

Dražilni zbiralnik čebeljega strupa sestavljajo: lesen ali plastičen obod, v njem razpete posrebrene ali pokromane žice in okrog 8 mm pod njimi vgrajena steklena plošča. Obod je lahko prirejen za en panj, lahko pa tudi za več panjev hkrati. Pridelka je več, če je pod steklom temna podlaga. Več ga je tudi, če so žice napete vzporedno z žrelom in ne pravokotno nanj.

Čebelji strup zbiramo takrat, ko čebele ne nosijo v panj drugih pridelkov, zlasti ne cvetnega prahu, katerega primes zmanjšuje kakovost naboranega strupa. Ker pa je v strupnem

mešičku čebel največ strupa ravno ob izdatnih obnožinskih pašah, kot je denimo kostanjeva, se zbiranje takrat tudi najbolj izplača. Zbiralnike pa nastavimo proti večeru, ko prinašanje cvetnega prahu preneha.

Sicer pa zbiramo strup v brezpašni dobi, okoli poldneva. V takem času zbran strup je kakovosten, zbiranje pa ne zmanjšuje drugih čebeljih pridelkov.

Zbiralnike namestimo praviloma pri spodnjem žrelu, kjer je ponavadi glavni vhod v panj. Tam je zbranih največ čebel stražark, ki so najbolj razdražljive in imajo tudi največ strupa. Hkrati je pri tem žrelu najmočnejše zračenje panja, pri čemer se vnašajo dražilni hlapci že zbranega strupa v zbiralniku. To dodatno draži čebele, ki se kaj kmalu z izproženimi želi pridružijo stražarkam pri vhodu.

Dražilni zbiralnik napajamo z električnim tokom, ki ga moramo prej transformirati na 18 do 22 voltov napetosti. Tok je lahko izmeničen ali pa istosmeren. Zbiralnik lahko držimo pod stalno napetostjo, pri čemer ošine tok vsako čebelo, ki sede na žico. Več uspeha pri zbiranju pa bomo imeli s prekinjanjem električnega napajanja. Tok prekinjamo in vključujemo vsakih nekaj minut. Tako dosežemo, da tok ošinja tudi tiste čebele, ki med prekinitvijo brezskrbno sedajo na žice. Strokovnjaki menijo, da so impulzi električnega toka na zbiralniku izredno pomemben dejavnik, ki vpliva na uspešnost zbiranja, zato namenjajo preučevanju le-teh posebno pozornost.

Kot rečeno, čebela, ki jo ošine električni tok, ali pa prihiti na zbiralnik že razdražena od dražilnih hlapov strupa sovrstnic, izproži želo daleč iz zadka. Na njem se blesti kapljica strupa, ki je lahko težka do 0,3 mg. Pri izprožanju žela se ji ukrivi zadek navzdol. Tako pri čebeli, ki sedi na žicah zbiralnika, doseže konec žela s

kapljico 8 mm oddaljeno stekleno ploščo pod žico. Kapljica se razlije po steklu in čebela povleče želo nazaj v zadek.

Na steklu hlapne snovi strupa, ki jih je približno 2 tretjini, hitro izhlapijo in na steklu se nabirajo kristali suhega strupa. Te kristale moramo s stekla večkrat postrgati v manjšo stekleno posodo, v kateri strup hranimo. Tako shranjen strup ohrani svojo učinkovitost več let.

Med zbiranjem strupa se širijo pred panji dražilni hlapi, ki razdražijo čebele ne le v panjih, pri katerih strup zbiramo, ampak v vsem čebelnjaku. Razdražijo jih tako močno, da večkrat dobesedno pobesni. Zato se moramo pred zbiranjem čimbolj varovati pred piki, zbiranja pa naj se loti le izkušen čebelar.

Na razdraženost čebel moramo računati tudi v okolici čebelnjaka. V bližini ne sme biti drugih obiskovalcev, zlasti ne otrok in oseb, ki so za čebelji pik bolj občutljive. Med živalmi pa je čebelji strup najbolj nevaren konjem, zlasti, če so prepoteni.

Kot za druge posebne čebelje pridelke je tudi za čebelji strup čedalje večje zanimanje. Na trgu je že precej pripravkov na osnovi čebeljega strupa, še več pa jih pripravljajo. Zlasti farmacevtska industrija, ki je konec koncev najbolj poklicana za predelavo, kaže zanj vse več zanimanja. V bližnji prihodnosti lahko pričakujemo potemtakem izreden razmah uporabe čebeljega strupa v zdravstvu; zato se moramo čebelarji za pridelovanje čimprej in čimbolj vsestransko pripraviti!

VII. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE — LJUBLJANA 1982

Vse čebelarke organizacije in čebelarje obveščamo, da bo VII Posvetovanje o sodobnem čebelarstvu na GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU v Ljubljani in to od 16. do 19. septembra 1982. Posvetovanje in razstava o sodobnem čebelarstvu bosta organizirana v okviru XIII. Vrtnarske razstave, ki je že tudi tradicionalna prireditve, katero obišče vsako leto preko 50.000 ljudi.

Prav zaradi izrednega obiska te prireditve, in s tem možnosti za široko popularizacijo čebelarstva, se je IO ZČDS odločil, da se VII. posvetovanje o sodobnem čebelarstvu organizira na GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU v Ljubljani in ne več v OŠ Edvard Kardelj v Polju pri Ljubljani.

To bo izredna priložnost za vse čebelarske delovne organizacije in čebelarje, da prikažejo množici obiskovalcev kaj lahko čebelarstvo kot panoga ponudi. Podrobnejši program posvetovanja in podrobnejše informacije bomo objavili v naslednji številki. Vse informacije v zvezi s posvetovanjem in razstavo pa lahko dobite na ZČDS tel. 210 992. Vse razstavljalce pa prosimo, da pohitijo s prijavi, kar bo zelo olajšalo delo organizacijskemu odboru.

ZČDS — Organizacijski odbor

hp**medex**

Ljubljana, Jugoslavija

bilten

letnik VIII
leto 1982
številka 6

PLASTIČEN MATIČNIK MX

Medexov plastični matičnik uporabljamo za vzrejo matic in za pridelovanje matičnega mlečka. Matičnik MX ima pred doslej znanimi plastičnimi matičniki to prednost, da ga lahko pritrđimo v utor vzrejne letvice (3 × 3 mm). Tako odpade zamudno vrтанje lukenj, kar pomeni znaten časovni prihranek. Matičnik ima namreč na ožjem koncu ovalen čep, ki ga vstavimo v utor letvice in zavrtimo za 90°. Tako je matičnik dovolj trdno pritrjen na letvico.

Takšna pritrđitev omogoča odvzem zrelega matičnika brez tresljajev, saj ga samo zavrtimo za 90° in odvzamemo. To je posebno ugodno tedaj, ko dajemo matičnike dozorevati v inkubator.

Matičnike MX lahko poljubno predstavljamo vzdolž vzrejne letvice (za mleček skupaj, za vzrejo matic bolj narazen), medtem ko je pri drugih izvedbah matičnikov potrebno za vsako novo razporeditev matičnikov ponovno vrтанje lukenj.

Prednost matičnika MX je opazna tudi v začetku sezone pridelovanja matičnega mlečka, ko čebele ne sprejmejo vseh cepljenih matičnikov in je potrebno združiti na eno letvico vse sprejete matičnike in na drugo tiste za ponovno cepljenje. Matičnike prestavimo hitro in brez truda.

Matičniki MX so izdelani iz plastične snovi, ki jo doslej najbolj uporabljajo za te namene. S tem je omogo-

čena gospodarna uporaba matičnikov, saj je omogočen dober sprejem cepljenih žrk.

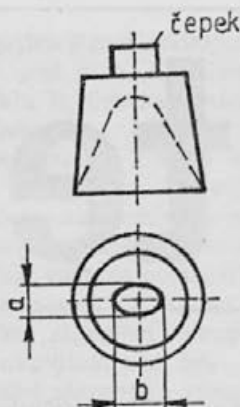
Glede na to, da barva matičnika ne vpliva na sprejem žrk, se uporablja črna barva, s čimer se poveča preglednost pri cepljenju žrk, kar je posebno pomembno pri uporabi matičnikov za vzrejo matic.

Notranji premer matičnika je standarden, medtem ko je globina prilagojena tako, da prvenstveno omogoča vzrejo kvalitetnih matic (večja dogradnja voska in s tem skupna površina matičnika), hkrati pa zadovoljuje tudi potrebe pri pridobivanju matičnega mlečka. S tem je postal matičnik MX univerzalen.

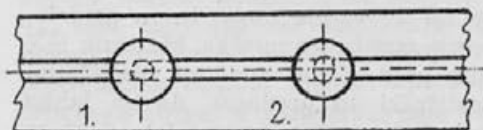
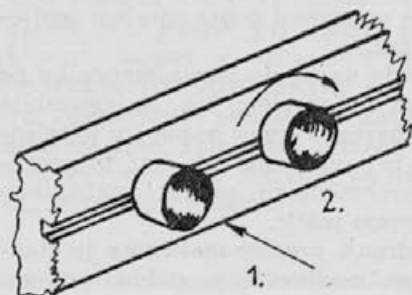
Pred prvim cepljenjem damo matičnike očistiti čebelam. V matičnike nalijemo do vrha sladkorno raztopino in vstavimo letvice z matičniki čez noč v panj.

Plastičnih matičnikov nikdar ne kombiniramo z voščeniimi. V panju so lahko samo plastični ali pa samo voščeni. Isto velja tudi za že sprejete matičnike in tiste, ki jih ponovno cepimo. Prvi so že obdani s plastjo mlečka, zato jim dajejo čebele prednost pred tistimi, ki jih na novo cepimo.

Plastični matičniki so še posebno primerni za odvzem matičnega mlečka s sesalko na električni pogon, ki je nepogrešljiv pripomoček vsakega večjega obrata za pridelovanje matičnega mlečka.

Matičnik vstavimo z ožjim delom (a) v utor letvice. Nato ga zavrtimo za 90 stopinj, da se vtisne v steno utora. Pri odvzemu matičnika postopek ponovimo v obratnem vrstnem redu.

LOKACIJE OPAZOVALNIH POSTAJ ZA GOZDNO MEDENJE

Smo pred začetkom medenja koštanja smreke in hoje, ki ga spremlja čebelarjevo posebno vznemirjenje in vsakoletno ugibanje, kje bo tokrat zamedilo, kam se bo izplačalo voziti in podobno.

Zato ne bo odveč, če si osvežimo spomin, kje so razmeščene opazoval-

ne postaje gozdnega medenja. Za boljši pregled smo na zemljevidu Slovenije označili mrežo že obstoječih opazovalnih mest in področja predvidenih dopolnitev. Navedli smo tudi nadmorske višine, ki bodo čebelarjem v pomoč pri ocenjevanju širjenja medenja po višinskih pasovih.

Območje	Naslov opazovalca	Opazovalnica	Nadmorska višina m
POHORJE	Ferdo SEŠEL, Šmartno 155, Slovenj Gradec	Legen	482
	Vlado FRIC, Vitanje 116, Vitanje	Vitanje	549
	Viktor KROPEJ, Zgoranje Zreče 16, Zreče	Zreče	414
	Mihael SLAVS, Poljska pot 2, Lovrenc	Lovrenc na Pohorju	440
	Marko BURJA, Zgornji Boč 58, Fala	Fala	296
	Ivanka SMOLAR, Remšnik 6, Podvelka	Remšnik	322
	Pavla SEITL, Orliča 7, Vuhred	Orliča	792

	Milan MOTALN, Smrečno 3, Smartno na Pohorju	Smrečno	811
ZGORNJE SAVINJSKO KAMNIŠKO OBMOČJE	Ivan JEVSNIK, Koroška 32, Šoštanj	Šoštanj	358
	Ivan PRESEČNIK, Lenart 2, Gornji grad	Lenart — Gornji grad	427
	Franc GRUDNIK, Tirosek 8, Gornji grad	Tirosek	556
	Ivan GALIN, Zavrh 1, Stahovica	Zavrh pri Črnicu	458
KRIMSKO OBMOČJE	Anton MAČEK, Iška vas 40	Iška vas	325
	Avgust ŠVIGELJ, Kamnik pod Krimom 27	Kamnik pod Krimom	355
	Matija JAPELJ, Na Klancu 12, Vrhnika	Ljubljanski vrh	819
KOČEVSKO OBMOČJE	Ivan GRAJŠ, Dolga vas 25, Kočevje	Strelišče — Fridrihštajn	473
	Ludvik PODOBNIK, Trnovec	Trnovec	719
JAVORNIKI	Tone JERNEJČIČ, Slivice 1a, Rakek	Slivice — Unec	521
	Ernest MARGON, Trnje 62, Pivka	Debel Kamen	880
	Milan RŽEK, Laze 73b, Logatec	Revir — Ravnik Laze — Logatec	563
HRUŠICA	Vladimir JENČEK, Kolodvorska 23, Pivka	Strmica	643
	Anton DEBEVEC, Gorenjska 6, Logatec	Kalce	520
	Miro SEMROV, Kalce 11, Logatec	Hrušica	896
TRNOVSKI GOZD	Marija KRAPEŽ, Krnica 17, Trnovo pri Novi Gorici	Krnica	994
	Jože PODGORNIK, Nemci 8, Trnovo — Nova Gorica	Nemci	882
	Ivan KLAVŽAR, Predgriže 32, Črni vrh	Črni vrh	686
	Vinko BRUS, Podkraj 102, Col	Podkraj	627
GORSKI KOTAR	Anton ŠTIMAC, Malo selo 37, Crni Lug	Crni Lug	1038

Želimo, da se ne bi ponovila situacija iz lanske sezone, ko smo v sredstvih javnega obveščanja objavili nekaj kilogramske pridelke z opazovalne postaje v Crnem Lugu. Rezultat tega je bil, da se je na livadah Crnega Luga nagnetlo veliko število čebelarjev, ki so iz strahu pred medvedom razstavili na tisoče panjev okoli vasi in kljub slabi beri vztrajali in upali na

boljše dni.

Upoštevati moramo, da se medenje ne pojavi samo okoli opazovalne postaje, ampak na določeni nadmorski višini na širšem območju. S sodobno tehnično opremljenostjo in z načrtnimi pregledi gozdnih površin bomo izkoristili vire mane, ki se nam ponujajo vsako leto, le izkoristiti jih še ne znamo.

KREDITIRANJE POVEČANJA KAPACITET PRIMARNEGA ČEBELARSTVA

V Biltenu št. 2. smo objavili natečaj za zbiranje ponudb za pridobitev dolgoročnega posojila za investicijska vlaganja: za nakup novih čebeljih panjev, čebelarskega pribora, čebeljih družin, izdelavo in gradnjo čebelnjakov. Poudarili smo, da to ni dokončen natečaj, pač pa le natečaj za zbiranje ponudb. Gospodarska banka Ljubljana nam tedaj še ni odobrila investicijskih sredstev za razvoj čebelarstva, kot je predlagala poslovna skupnost za razvoj kmetijstva in živilske industrije Slovenije.

Kljub naporom, da bi pridobili ta sredstva, nam to do zdaj ni uspelo. Ker se je medtem začela nova sezona čebelarjenja, smo se odločili, da prijave čebelarjev za pridobitev dolgoročnih posojil rešimo v okvirih razpolaganja z lastnimi sredstvi. Seveda pri tem nismo mogli rešiti vseh prijav.

Na dosedanjih sejah kreditnega odbora smo obravnavali polovico prijav in odobrili dolgoročna posojila v skupnem znesku 4.910.000.— din. Še toliko bomo odobrili na naslednjih sejah kreditnega odbora.

Prosimo čebelarje, ki so poslali prijave za investicijska posojila, da upoštevajo naše možnosti kreditiranja in z razumevanjem sprejmejo odločitve glede omenjenega odobravanja investicijskih zahtevkov. Ko nam bo banka odobrila sredstva, bomo o tem obvestili vse, ki nameravate razširiti svoja čebelarstva.

Prispevke za to številko sta pripravila Tanja Medved in Franc Štrumbelj.

OBVEZNO STROKOVNO NAVODILO

Republiška veterinarska uprava SR Slovenije izdaja zaradi enotnega izvajanja ukrepov za preprečevanje, zdravljenje in zatiranje kužnih bolezni čebel na podlagi določila pete točke 56. člena zakona o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (Uradni list SRS, št. 18/77 in 2/78)

OBVEZNO STROKOVNO NAVODILO

o ukrepih za preprečevanje, zdravljenje in zatiranje kužnih bolezni čebel — akaroze, hude gnilobe čebelje zalege, nosemoze in varoaze

AKAROZA (pršičavost)

1. Zaradi preprečevanja, širjenja akaroze je potrebno na območju celotne Slovenije pregledati enkrat letno:
 - vse čebelje družine, katere nameravajo lastniki v tekočem koledarskem letu premikati izven meja občine, v kateri čebelje družine prezimujejo (v nadaljnjem besedilu: čebelje družine v prometu),
 - vse čebelje družine zrejevališč matic,
 - vse čebelje družine plemenišč,
 - vse čebelje družine, sumljive na akarozo.
2. Diagnostične preiskave na akarozo opravljajo verificirani veterinarski diagnostični zavodi, pooblaščen za diagnostiko nalezljivih bolezni čebel.
3. Vzorce za preiskavo iz prve točke navodila jemljejo strokovni delavci veterinarskih delovnih organizacij ali pristojne veterinarske inšpekcije.

V primeru suma na akarozo pa lahko jemljejo vzorce za preiskavo tudi čebelarji, ki jih je predlagalo področno čebelarско društvo in so opravili tečaj za zdravstveno varstvo čebel po programu, ki ga predpiše Republiška veterinarska uprava, ter jih je po uspešno opravljenem izpitu za dela na tem področju, pod pogoji, ki jih predpiše Republiška veterinarska uprava, pooblastil pristojni veterinarski inšpektor (v nadaljnjem besedilu: pooblaščen čebelarški pregledniki).

Pooblaščen čebelarški pregledniki morajo odvzete vzorce dostaviti oddelku za epizootiologijo področne veterinarske delovne organizacije.
4. Vzorec za preiskavo na akarozo predstavlja v čebelnjaku z do 30 čebeljimi družinami skupek 100 mrtvic, nabranih pred čebelnjakom, ter 200 mrtvic za čebelnjak s 30 in več čebeljimi družinami.
5. Vzorce za preiskavo je potrebno vzeti do konca meseca marca tekočega leta.
6. Steje se, da so čebelje družine okužene z akarozo, če so ugotovljeni klinični znaki bolezni (odmiranje čebel ob čistilnih izletih, nepravilno zložena krila bolnih čebel se z lahkoto izrujejo), z laboratorijsko preiskavo pa je ugotovljen povzročitelj — *Acarapis Woodi*.
7. Po ugotovitvi akaroze pristojni veterinarski inšpektor:
 - prepove prestavljanje čebeljih družin na območju s polmerom 3 km okoli čebelnjaka, kjer je akarozna ugotovljena (v nadaljnjem besedilu: okuženo območje),
 - odredi popis vseh čebelarstev na okuženem območju,
 - odredi oštevilčenje in signiranje panjev v okuženem čebelnjaku z registrsko številko občine in številko registra čebelarja,

- odredi zdravljenje vseh čebeljih družin na okuženem območju. Zdravljenje opravijo pooblašteni čebelarški pregledniki po navodilih in pod kontrolo pristojne veterinarske delovne organizacije,
 - odredi zaporo okuženega območja za čas od ugotovitve bolezni do konca določenega zdravljenja (npr. takoj po končanem 8. plinjenju s folbeksom),
 - prepove izdajanje zdravstvenih spričeval za čebelje družine in matice na okuženem območju do konca določenega zdravljenja,
 - odredi, da se pomladi naslednjega koledarskega leta opravi laboratorijska kontrola zdravljenja.
8. Šteje se, da je akaroza prenehala, ko je zdravljenje končano, z laboratorijsko kontrolo zdravljenja naslednje pomladi pa ni ugotovljen povzročitelj akaroze.

HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE

1. Zaradi preprečevanja širjenja hude gnilobe čebelje zalege je potrebno na območju celotne Slovenije pregledati zalego čebeljih družin:
 - v prometu,
 - zrejevališč matic,
 - plemenišč.
2. Pregled opravijo strokovni delavci veterinarskih delovnih organizacij ali pristojne veterinarske inšpekcije največ teden dni pred izdajo zdravstvenega spričevala za čebelje družine ali matice ali pred plemenitvijo.
3. Če se s kliničnim pregledom ugotove spremembe, karakteristične za hudo gnilobo čebelje zalege (presledkasta ali luknjičava zalega, madeži na pokrovčkih, ukle-njeni in nagrizeni pokrovčki, okužene ali gnile ličinke), je potrebno vzeti in poslati v diagnostično preiskavo vzorec satja.
4. Vzorec satja predstavlja del satja z ugotovljenimi spremembami, velikosti ca. 1 dm².
5. V primeru suma na hudo gnilobo čebelje zalege opravijo pregled strokovni delavci veterinarskih delovnih organizacij ali pristojne veterinarske inšpekcije, lahko pa ga opravijo tudi pooblašteni čebelarški pregledniki. Vsak sum na hudo gnilobo čebelje zalege morajo pooblašteni čebelarški pregledniki prijaviti od-delku za epizootologijo področne veterinarske delovne organizacije, ki mora nato postopati skladno z določili tretje točke tega navodila.
6. Diagnostične preiskave na hudo gnilobo čebelje zalege opravljajo verificirani veterinarski diagnostični zavodi, pooblašteni za diagnostiko nalezljivih bolezni čebel.
7. Šteje se, da so čebelje družine okužene s hudo gnilobo čebelje zalege, če so ugotovljeni klinični znaki bolezni, z laboratorijsko preiskavo pa je ugotovljen povzročitelj — B. larvae.
8. V vseh čebelnjakih, kjer je ugotovljena huda gniloba čebelje zalege, se mora opraviti kontrolna diagnostično-laboratorijska preiskava v mesecu septembru ali oktobru tekočega leta.
9. Po ugotovitvi hude gnilobe čebelje zalege pristojni veterinarski inšpektor:
 - odredi uničenje satja in čebeljih družin v okuženih panjih ter uničenje ekonomskega manj vrednih in panjev z nepremakljivim satjem, v katerih so okužene čebelje družine,

- odredi razkužbo čebelnjaka, preostalih panjev večje vrednosti, okolice čebelnjaka ter uporabnega čebelarskega orodja in pribora (razkuževanje, obžiganje),
 - odredi zaporo okuženega čebelnjaka za čas od ugotovitve bolezni do izvršitve določenih veterinarsko-sanitarnih ukrepov,
 - prepove izdajanje zdravstvenih spričeval za čebelje družine in matice okuženega čebelnjaka do izvršitve določenih veterinarsko-sanitarnih ukrepov,
 - odredi popis vseh čebelarstev na okuženem območju,
 - odredi diagnostično-laboratorijsko preiskavo na hudo gnilobo čebelje zalege v okuženem območju.
10. Steje se, da huda gniloba čebelje zalege preneha, ko so izvršeni vsi določeni veterinarsko-sanitarni ukrepi.
 11. V okuženih in saniranih čebelnjakih se mora 2 meseca po sanaciji opraviti kontrolna diagnostično-laboratorijska preiskava.
 12. Sanacijo opravijo pooblaščen čebelarski pregledniki po navodilih in pod kontrolo pristojne veterinarske delovne organizacije.

NOSEMOZA

1. Zaradi preprečevanja širjenja nosemoze je potrebno na območju celotne Slovenije pregledati enkrat letno:
 - vse čebelje družine v prometu,
 - vse čebelje družine zrejevališč matic,
 - vse čebelje družine plemenišč,
 - vse čebelje družine, sumljive na nosemozo.
2. Diagnostične preiskave na nosemozo opravljajo verificirani veterinarski diagnostični zavodi, pooblaščen za diagnostiko nalezljivih bolezni čebel.
3. Vzorce za preiskavo iz prve točke navodila jemljejo strokovni delavci veterinarskih delovnih organizacij ali pristojne veterinarske inšpekcije. V primeru suma na nosemozo pa lahko jemljejo vzorce za preiskavo tudi pooblaščen čebelarski pregledniki. Pooblaščen čebelarski pregledniki morajo odvzete vzorce dostaviti oddelku za epizootiologijo področne veterinarske delovne organizacije.
4. Vzorec za preiskavo na nosemozo predstavlja v čebelnjaku z do 30 čebeljimi družinami skupek 100 mrtvic ter 200 mrtvic v čebelnjaku s 30 in več čebeljimi družinami.
5. Vzorce za preiskavo na nosemozo je potrebno vzeti do konca meseca marca tekočega leta.
6. Steje se, da so čebelje družine okužene z nosemozo, če so ugotovljeni klinični znaki bolezni (napet zadek čebel, redko tekoč in smrdeč trebež), z laboratorijsko preiskavo pa je ugotovljen povzročitelj — *Nosema apis*.
7. Po ugotovitvi nosemoze občinski veterinarski inšpektor:
 - odredi uničenje izrazito slabih čebeljih družin,
 - odredi zdravljenje čebeljih družin in njihovo pretresanje iz okuženega v razkuženi panj,

- odredi zaporo okuženega čebelnjaka za čas od ugotovitve bolezni do končnega zdravljenja,
 - prepove izdajanje zdravstvenih spričeval za čebelje družine in matice okuženega čebelnjaka do konca določenega zdravljenja,
 - odredi razkužbo čebelnjaka, panjev, okolice čebelnjaka ter uporabljenega čebelarskega orodja in pribora,
 - odredi ureditev higienskega napajališča za čebele.
8. Če se z diagnostično preiskavo na nosemozo ugotovi povzročitelj, čebelje družine pa ne kažejo znakov bolezni, občinski veterinarski inšpektor:
- odredi zdravljenje vseh čebeljih družin takega čebelnjaka,
 - odredi potrebne druge preventivne veterinarsko-sanitarne ukrepe.
9. Šteje se, da je nosemoza prenehala, ko je končano zdravljenje, in so izvršeni vsi določeni veterinarsko-sanitarni ukrepi.
10. Zdravljenje, razkuževanje in druge določene ukrepe opravijo čebelarji — lastniki po navodilih in pod kontrolo pristojne veterinarske delovne organizacije ali pooblaščenega čebelarskega preglednika.

VAROOZA

1. Zaradi preprečevanja, širjenja varooze, je potrebno na območju celotne Slovenije pregledati enkrat letno:
- vse z varoozo neokužene čebelje družine v prometu,
 - vse čebelje družine zrejevališč matic,
 - vse čebelje družine plamenišč,
 - vse čebelje družine, sumljive na varoozo.
2. Diagnostične preiskave na varoozo opravljajo verificirani veterinarski diagnostični zavodi, pooblaščen za diagnostiko nalezljivih bolezni čebel.
3. Vzorce za preiskavo iz prve točke navodila jemljejo strokovni delavci veterinarskih delovnih organizacij ali pristojne veterinarske inšpekcije.
V primeru suma na varoozo pa lahko jemljejo vzorce za preiskavo tudi pooblaščen čebelarski pregledniki. Pooblaščen čebelarski pregledniki morajo odvzete vzorce dostaviti oddelku za epizootologijo področne veterinarske delovne organizacije.
4. Vzorec za preiskavo na varoozo predstavlja ali skupek drobirja in mrtvic posameznega panja ali satje s pokrito trotovsko zalego velikosti ca. 1 dm² ali testni papir po izvršenem prvem testnem plinjenju.
5. Vzorce za preiskavo na varoozo je treba vzeti do konca meseca marca tekočega leta. V primeru suma na varoozo pa je potrebno vzeti vzorec takoj.
6. Šteje se, da so čebelje družine okužene z varoozo, če so ugotovljeni klinični znaki bolezni (nemir in vrtenje čebel in trotov ravni, pomečkani ali luknjičavi pokrovčki celic, predvsem trotovskih), z laboratorijsko preiskavo pa je ugotovljen povzročitelj — Varroa Jacobsoni.
7. Po ugotovitvi varooze občinski veterinarski inšpektor:
- prepove prestavljanje čebeljih družin na okušenem območju,

- odredi plinjenje z akaricidnim sredstvom in diagnostično-laboratorijski pregled testnih papirjev po prvem plinjenju vseh čebeljih družin na okuženem območju,
 - odredi zdravljenje vseh čebeljih družin na okuženem območju,
 - prepove izdajanje zdravstvenih spričeval za čebelje družine v okuženem območju za čas od ugotovitve bolezni do konca prvega določenega zdravljenja,
 - prepove promet z maticami in izdajanje zdravstvenih spričeval za matice v okuženih čebelnjakih,
 - odredi odstranjevanje pokrite trotovske zalege iz gradilnega satovja in izvajanje drugih načinov, s katerimi se zmanjšuje število in uničuje povzročitelja,
 - odredi stalno dvakrat letno zdravljenje (spomladi in jeseni) čebeljih družin na okuženem območju.
8. Steje se, da varooza ne preneha, ker znanstveno še ni dokazano, da lahko pri zatiranju uporabimo sredstvo, nenevarno za čebelje družine, s katerim bi popolnoma uničili vse povzročitelje bolezni v okuženi čebelji družini.
9. Vse oblike zmanjševanja invadiranosti ter druge predpisane veterinarsko-sanitarne ukrepe na okuženem območju opravljajo pooblašteni čebelarški pregledniki po navodilih in pod kontrolo pristojne veterinarske delovne organizacije.

Št. 322/A-032/82

Datum: 7. 5. 1982

Direktor:

dr. Dušan Pirih

P. S. Zaradi aktualnosti in nekaterih sprememb pri veterinarskih postopkih ob prevozih čebel objavljamo novo obvezno strokovno navodilo v celoti.

ZČDS

BRIDKA IZKUŠNJA

IVAN VALDHITER

Sicer nisem »star čebelarški maček«, saj čebelarim šele pet let, pa sem kljub temu mislil, da že vse vem. No, pa sem se spotaknil ob čisto navadni zadevi. Da se ne bi zgodilo še komu tako kot meni, si posebno čebelarji začetniki preberite naslednje vrstice. Zgodilo pa se je takole.

Majhen čebelnjak za šest panjev, ki sem ga sam napravil, imam v neposredni bližini gozda. Že zgodaj letos spomladi sem povsod okoli čebelnjaka opazil mravlje. Nekaj jih je bilo tudi v čebelnjaku, vendar si nisem delal skrbi. Mislili sem, da nekaj mravelj pač nikomur ne škodi. Tudi bral sem, da je tam, kjer so mravlje, ugodno tudi za čebele. Okoli prvega aprila sem v pitalnike natlačil testo, ki sem ga izdelal iz finega sladkorja, medu in nekaj vode. Čez teden dni — stojišča nimam pri hiši — sem opazil, da je mravelj dosti več, vendar še vedno nisem nič ukrenil. Čez nadaljnjih nekaj dni pa je bilo zame in še bolj za čebele zelo hudo. Mravelj je bilo zdaj vse črno, čebelnjak je dobesedno oživel. Kamorkoli sem prijel, sem prijel za mravlje. Še preden sem odprl zadnja vrata čebelnjaka, sem jih že imel polne noge in hlače. Kot da se je mravljišče preselilo v čebelnjak. Odprem prvi, drugi, tretji panj, povsod isto: v medišču, v plodišču, še največ pa v pitalnikih je bilo vse polno mravelj. Kaj zdaj?

Brezušpešno sem razmišljal in vrtal po spominu o različni prebrani literaturi, kaj ukreniti proti mravljam. Bral sem, ni dolgo tega, da se je nekdo rešil mravelj z naftalinom, ki ga je nastavil v kotu čebelnjaka. Vendar jaz tega nisem mogel napraviti, saj imam za panji le nekaj centimetrov prostora do vrat čebelnjaka. Be-

sen sem bil na svojo nemoč in na mravlje, ki so gomazele povsod. Kar nenadoma se prikaže moj 11-letni sin z NUVANOM v roki. Jezen na ves svet sem mu ga brez besede vzel iz roke in poškrpil najgostejše gmote mravelj zadaj na panjih in v čebelnjaku. Jasno mi je bilo, da je to razpršilo tudi za čebele smrtonosno. Vendar pa hočem poudariti tole. Panji so bili zaprti in tudi v pitalnikih ni bilo niti ene čebele. To se pravi, da razpršilo ni prišlo v stik niti z eno čebelo, saj so bile te kot navadno zgodaj spomladi, v sprednjem delu panja. Sprva ni bilo opaziti pri mravljah nobene reakcije; šele čez nekaj časa sem zagledal kar precej mrtvih, sicer pa je bil »promet« enako živahen. Drugo jutro sem spet odšel k čebelnjaku. Zdaj sem imel kaj videti. Že za čebelnjakom je bilo na tleh kar črno čebel. Jasno mi je bilo, da sem ga neznansko polomil. Pregled vseh šestih družin je pokazal, da so pomrle tri družine, v ostalih treh pa je bila le po peščica čebel. Stisnil sem zobe in pričel čistiti in prestavljati zalego v druge panje.

Za konec še nekaj misli. Res je, da razpršilo ni prišlo v neposreden stik s čebelami, vendar so te kljub temu pomrle. Verjetno so mravlje same s strupom na sebi prenašale strup skozi pokline in reže med čebele v panje. Razen tega se mi zdi, da neka snov v strupu privablja nase čebele, saj je bilo mrtvic na debelo za panji, kjer čebel v tem času nikoli ni. Mravlje pa še vedno gomazijo po mojem čebelnjaku.

Ni kaj, dovolj drago plačana izkušnja, da ne bom več trpel do konca življenja nobenega takšnega strupa poleg sebe.

SAMO ČEBELARJEVA PRIZADEVNOST NI DOVOLJ ZA NAPREDEK

MARTIN MENCEJ

Stabilizacija, večji in boljši pridelki ter s tem povezan izvoz ne smejo biti le dnevna gesla družbenogospodarskega razvoja, ampak nenehen proces, ki terja izvajanje načrtovanega gospodarjenja na vseh področjih ekonomskega življenja. Tako poudarjajo na vseh ravneh družbenogospodarskih prizadevanj. Že nekaj let je bolj ali manj navzoče tudi hotenje, da naj ima kmetijstvo prednost pri gospodarskem načrtovanju. V skladu s takšno zahtevo so tudi sprejeli sklepe komisije zveznih družbenih svetov, ki jo sestavljajo najodgovornejši družbenopolitični funkcionarji Jugoslavije, ko je letošnjega februarja tekla beseda o uresničevanju razvojne politike v kmetijstvu. Po sporočilu Tanjuga so tam med drugim poudarili:

posebno vlogo in izjemen pomen pri uresničevanju stabilizacijske politike;

— da je veliko neizkoriščenih možnosti tako v okviru družbene kot tudi zasebne kmetijske pridelave;

— da pa razvoja primarne pridelave ni mogoče zagotoviti brez najširše družbene podpore in ustvarjanja materialnih možnosti...

Kmetijstvo pa je z vso svojo pridelovalno dejavnostjo zelo širok in razvejan pojem in ne le pridelovanje pšenice, koruze, sladkorne pese in povečane govedoreje, kakor bi kdo sklepal po časopisnih poročilih in drugih medijih javnega obveščanja. Ena od vej kmetijstva je tudi čebelarstvo s čebelarškimi pridelki; pomembno je tako zaradi prehrane kot tudi za uspešen razvoj žužkocvetnih kmetijskih kultur. Žal pa je čebelarstvo komaj na robu naših razvojnih programov in se skoraj ne omenja, uresničevanje pa je prepuščeno posameznemu čebelarju, njegovi prizadevnosti in gmotnim

možnostim. Čebelarstvo pa ne more biti, prav tako ne kot druge veje narodnega gospodarstva, obravnavano zunaj konteksta celotne družbe, predvsem ne iztrgano in odrinjeno od tistih družbenih struktur, ki so neposredno povezane z razvojem in napredkom čebelarstva.

V našem strokovnem glasilu občasno beremo, kako se je po vojni razvijalo in napredovalo čebelarstvo v tujih deželah glede pridobivanja čebeljih pridelkov, predvsem medu za domačo porabo in za izvoz. Prikazano pa je to bolj ali manj fragmentarno, v primerjalnem pogledu pa nedorečeno. Zato ne bo odveč, če s tega zornega kota poskusimo pokazati primerjalno podobo z nekaterimi našimi sosednjimi državami. Tu se pa že srečamo s prvo težavo. Pri nas namreč nimamo natančnejših podatkov ne o povprečnem letnem pridelku, ne o doma uporabljenih čebeljih pridelkih in ne o uvozu oziroma izvozu. Zato so tudi primerjave nepopolne, kolikor niso že na prvi pogled razvidne brez naših statističnih podatkov.

Ker sosednja Avstrija v povojnem času ni doživela kakšnih pomembnejših družbenopolitičnih in ekonomskih sprememb, našim čebelarjem pa je v glavnem znano, naj danes vzamemo za vzporejevalni primer Ljudsko republiko Madžarsko, ki je po vojni bistveno preoblikovala svojo družbenopolitično in gospodarsko podobo v smeri socializma in na področju čebelarstva dosegla pomembne uspehe. Podatki za primerjavo so vzeti iz obširnega prispevka dr. E. Farkaša, objavljenega v letošnji januarski številki Pčelovodstva.

* * *

Ni dvoma, da je čebelarstvo povsod

in ne samo pri nas ena najbolj tveganih panog narodnega gospodarstva. Prav to pa je tudi močan zaviralni moment, da je tolikšen razkorak med drobnjakarskim čebelarstvom in večjimi čebelarskimi obrati, med čebelarji ljubitelji in profesionalci. Kljub težnji za večjimi čebelarskimi obrati, ker le tako lahko računamo s pomembnejšim povečanjem pridelovanja čebeljih pridelkov za domačo porabo in izvoz, pa niso perspektive za zdaj nič kaj rožnate. Korak k večjim čebelarskim enotam postavlja namreč vrsto ustreznih pogojev, predvsem investicije, sistematično organiziranje standardnih pridelovalnih sredstev (panji, pribor) in temu ustrezno tehnologijo, usposabljanje čebelarskih kadrov itn. Če pa se mora že začetnik ubadati z vprašanjem, kako bi prišel do prvih panjev, do prvih čebeljih družin, do cenejšega čebelarskega orodja, da ne govorimo o čebelnjaku oziroma stojišču, da se mora čebelar ubadati s težavami, kako preiti od 10 panjev na večje število, razširiti čebelarstvo na 20 do 50 družin in morada preiti brez velikega tveganja na profesionalno čebelarjenje, se seveda že na začetku zatakne prav pri investicijah. Samo čebelarjeva dobra volja in hotenje sta tu brez moči. Brez družbene pomoči oziroma sodelovanja vseh ustreznih družbenih dejavnikov ni upanja za izboljšanje obstoječega stanja. Ker pa moramo še za daljše obdobje računati z našim današnjim čebelarskim sestavom, je edino realno, da pogledamo, ali bi se dalo in kako bi se dalo v tem okviru izboljšati sedanje stanje, če bi bile v njegov razvoj vključene ustrezne družbene strukture. Pri tem pa ne gre za nikakršen vzorec oziroma posnemanje, ker se tamkajšnja družbenopolitična nadgradnja, politični in družbeni mehanizmi razlikujejo od naših. Bo pa primerjava poučna in ne samo informativna.

Tudi tam prevladuje neprofesionalno, ljubiteljsko čebelarstvo s svojimi 30.000 čebelarji in 600.000 čebeljimi družinami. Čebelarji pa niso prepuščeni svojemu prizadevanju, dobri volji, iniciativi in gmotnim možnostim. Centralno kooperativno podjetje Hungaronektar vodi ministrstvo za kmetijstvo in prehrano, ki ima v svojem okviru organizirano industrijsko podjetje Plastmas, slaščičarsko tovarno, lesnoindustrijski zavod, kjer izdelujejo standardizirane panje in čebelarsko orodje in še nekatera podjetja. Hungaronektar povezuje 127 podružničnih kooperacij za splošne domače potrebe in izvoz. Te organizacije preskrbujejo čebelarje s standardnimi panji, s sladkorjem po znižani ceni itn. S temi kooperacijami sodeluje državna komisija čebelarjev. V njenem sestavu pa so razni izvedenci, specialisti za pridelavo, predstavniki čebelarskih posebnih skupin in podobno, poleg tega še rajonski komiteji kooperacij in rajonske komisije specialistov; pomembno vlogo pa opravljajo v organizaciji pridelave tudi oblastni sekretarji-specialisti. Za naše pojme in razmere verjetno kar preveč posebnega personala.

Vendar pa je bilo moč pri takšni organizaciji od centralnih državnih organov prek kooperacijsko organiziranih oblik s svojimi voljenimi delegati pričakovati, da so prešli od podedovane zaostalosti do tamkajšnjim razmeram ustrezne standardizacije panja Boconadi na 12-, 18- in 24-satnik mere 42 × 36 cm, temu primerne tehnologije, selekcije matic, sistematičnega širjenja najustreznejših medovitih rastlin in podobno.

Vemo, da povečani in kvalitetnejši čebelji pridelki niso odvisni samo od panja in tudi ne samo od medovitega rastlinja, ker je čebelar tisti, ki mora biti primerno usposobljen in imeti ustrezne možnosti, da zna in more iz-

koristiti vsa ta sredstva. V ta namen pa ne zadoščajo le enkratna eno- ali dvodnevna predavanja, ki jih prostovoljno prirejajo čebelarke strokovne organizacije za izpopolnjevanje čebelarjev in tudi ne strokovni mesečni časopis, ampak je potrebno sistematično usposabljanje novincev in izpopolnjevanje starejših v teoretični in praktični smeri. Zato so pri Hungaronektarju organizirali čebelarško šolo, ki jo vsako leto obiskuje 2000 čebelarjev. Pri tem pa nas zbode naš čebelarški izobraževalni center (ČIC), ki kaže po desetih letih še vedno le žalostno betonsko ogrodje in to kot edina ustanova za usposabljanje in izpopolnjevanje čebelarjev ne samo v Sloveniji, ampak v vsej Jugoslaviji. Pa še to ogrodje je bilo postavljeno v glavnem s prostovoljnimi prispevki čebelarjev brez družbene pomoči.

Po svoji konfiguraciji in sestavi tal, rastlinskih in podnebnih razmerah se tamkajšnja čebelja paša razlikuje od naše. Seveda so naše pašne razmere boljše. Tam ni gozdnih sestojev, kot so pri nas. Jankapusta tudi ni edino tamkajšnje peščno območje. Akacija, detelja in sončnice so že od nekdaj edine pomembne medovite rastline in še te samo v določenih območjih velikih razdalj. Da pa so lahko povečali odkup medu dobre kakovosti od povprečno 4,6 tisoč ton v letih 1955—1960 na današnjih 14 tisoč ton in to kar precej za izvoz, so bili potrebni dobro zasnovani in organizirano izvedeni družbeni prijemi. Akacija je v tamkajšnjih razmerah glavna čebelja paša. Vrsto let je podjetje Hungaronektar preučevalo skupno z gozdarskim inštitutom vprašanje nektarske produktivnosti različnih vrst akacij. Danes jih imajo 8 vrst, na podlagi preučevanj v navedenem inštitutu prednjači po svoji donosnosti bela akacija, 13 vrst pa še preučujejo. Med temi

kažejo dobre lastnosti rumena, medlo rumena in debrecinska akacija. Že dosedanji rezultati teh so spodbudni. Po načrtih gozdnih gospodarstev bodo povečali površine z najbolj donosnimi vrstami do leta 2000 od sedanjih 296 na 350.000 ha. Pri nas se pa le nekaj zagretil in požrtvovalnih ljubiteljev čebel ukvarja z vzgojo sadik medovitih dreves in s pridobivanjem semen medovitih rastlin. Šele v zadnjem času opažamo, da se nekatera čebelarstva družstva povezujejo z gozdnimi gospodarstvi zaradi skupnega razmnoževanja najbolj medovitih rastlin.

Z organiziranjem velikih poljedelskih gospodarstev v začetku sedemdesetih let se je tam pojavilo vprašanje oprasovalcev poljedelskih rastlin, kot že poprej sadovnjakov. V tem pogledu so zadolžili še živinorejski znanstvenoraziskovalni inštitut in izdelali so model, koliko čebeljih družin je potrebnih za oprasovanje na enoto površine in hkrati uredili vprašanje zastrupljanja čebel s pesticidi.

Ministrstvo vodi živinozdravstveno službo in prek oblastnih živinozdravstvenih postaj, rajonskih in vaških živinozdravnikov redno kontrolira zdravstveno stanje čebel, posebno zdaj, ko se tudi tam, sicer počasi, kakor poročajo, širi zajedalec varroa. Zaradi tega pa pridelek do zdaj ni še nič utrpel, se pravi, da ukrepajo sistematično.

Tako so v tamkajšnjih razmeroma skromnih pašnih razmerah z družbeno pomočjo, novo tehnologijo in prevažanjem na ugodna pasišča povečali pridelek medu od nekdanjih skromnih kilogramov na povprečno 10—30 kilogramov, z močnimi družinami pa tudi do 80 kilogramov na čebeljo družino. To pa je mogoče le, če pretirana industrijska rast ne postane državna religija, vse kmetijske panoge pa zapostavljene.

O PRESTAVLJANJU, PANJIH IN PASAH

JOZE ROTAR

Potrebno se mi zdi osvetliti trditev, ki jo je nekoč izrekel priznani čebelar in pisec LOVRO PERADIN, namreč, da se je v Sloveniji listovni panj razširil zaradi tega, ker obilnih dnevnih ber s čebeljnih paš pač ne poznamo. Čeprav mi je znano, da imamo takšna območja kjer ni velikih dnevnih donosov tudi v drgih krajih naše države, menim, da je imel delno prav. Toda le delno. Bistveno važno je razlikovati nektarno pašo, posebno še tisto z akacije, ki ji pravimo tudi kratkotrajna, močna nektarna paša, od manine paše (kjer so lahko tudi izdatne dnevne bere do 10 kg) in razen nje vse druge slabe, negotove, nepredvidljive, krajše ali daljše nektarne paše, ki jih lahko pričakujemo na pasiščih, ki pa ne dajo niti točenja.

Čebelarji, ki računajo na prvo pašo, si prizadevajo za povečanim listovnim panjem, bodisi da je to Belčičeva SUPER-LISNJAČA, ali pa se kot prevaževalci na akacijeve paše zadovoljijo z GROMOVIM AŽ panjem z 2 x 11 + 4 dodatni sati mere 28 x 41.

Povsod tam pa, kjer takih paš ni, pač pa čebelarji lahko računajo na slabše nektarne paše ali pa manine paše, vse bolj prodira AŽ panj normalne mere 26 x 41, pa naj bo 9-, 10-, 11- ali 12-satni. Želim omeniti, zakaj je navedena trditev tov. Peradina lahko za mnoge od nas popolnoma pravilna. O tem malo kasneje.

V listih Pčela in Pčelar sem že večkrat zasledil članke, oglase in sporočila čebelarjev s območij drugih naših republik, da si žele ali pa omenjajo uspešno delo s čebelami v AŽ panju, bodisi v prevoznih čebeljakih ali pa v paviljonskem čebelarjenju ob hiši, na majhnem prostoru, pod streho itd.

Menim, da prihaja do tega med drugimi tudi zato, ker je listovni AŽ panj v rokah iznajdljivih in ambicioznih čebelarjev tudi že opravil izpit zrelosti! Kdor je bil priča na čebelarjem posvetovanju v Polju izvajanju priznanih čebelarjev praktikov tov. Kastelica in tov. Grajša, mora to priznati!

Stvar pa je druga, kdo stoji za panjem, kako ga opravlja. V vseh krajih naše dežele, se vsi čebelarji, ne glede na to, v kakšnih panjih čebelarijo, lotevajo enakih naporov, da bi na pomlad pripeljali svoje čebelje družine čimprej do vrhunca moči. Čebelarji, posebno še tisti iz drugih naših republik, ki pripravljajo čebelje družine za pričakovane, znane, kratkotrajne in lahko tudi močne paše, od katerih naj omenim le akacijo, čeprav so še nekatere, v večjih panjih (gromovkah, super-listovnih panjih in nakladalnih panjih ter položkah), pripravljajo za te paše super družine, tj. zelo močne družine, ki te paše tudi v največji meri izkoristijo. Pri tem ne prezrimo, da je to nektarna paša, ki vsebuje 50 % vode, ki ravno zaradi tega zahteva in pa, kar ni nepomembno, veliko število praznih celic v kar največjem mediščnem prostoru. To zaradi tega, ker je potrebno med šele zgostiti, izločiti vodo, to pa čebele opravijo s prenašanjem nektarja iz celice v celico, da bi nato med še dozorel, preden je primeren, da ga čebelar iztoči.

Vsi drugi pa, ki na kratkotrajne nektarne paše ne računajo ali pa jih sploh nimajo, z uspehom čebelarijo in pri tem krotijo rojilni nagon čebeljih družin, kakor kdo more.

(nadaljevanje prihodnjič)

ZDRUŽEVANJE DRUŽIN V JESENI

O tem, da je potrebno slabe družine v jeseni združevati, gotovo ni dvoma, ker bi verjetno pozimi propadle. Mnogo manj pa je jasno, kako vpliva združevanje slabičev na spomladanski razvoj.

Lebedjev se je lotil poskusov. Oblikoval je štiri skupine, vsako po 20 panjev. Opazoval je zimske izgube čebel, porabo hrane, obremenitev prebavil, stopnjo nose mavosti, obseg plesnivosti satja in spomladanski razvoj.

Rezultati nedvomno kažejo, da so se najbolj obnesle tiste družine, ki so bile sestavljene iz dveh slabih, medtem ko so tiste, ki so nastale z združitvijo treh ali štirih slabičev, pokazale vidno slabše rezultate.

Iz »Pčelovodstva« prevedel
Dušan Medved

VPLIV PRAZNEGA SATJA NA PRIDELAVO MEDU IN NA OBSEG ZALEGE

Čim več imajo čebele poleti prostora, toliko večja bo zalega. S tem je dana tudi pobuda za povečano nabiranje medu. Medtem ko v Združenih državah Amerike ocenjujejo vrednost družine po beri oziroma zalogah medu, pripisujejo Francozi poseben pomen poletni in jesenski zalegi. S pravočasnim točenjem medu v juliju dobi matica dovolj prostora za vzrejo mladih čebel, ki marljivo nabirajo zimsko zalogo in nato prežive zimo. Zato je pomembno, da v letnih mesecih napravimo matici pravočasno dovolj prostora.

Iz »Revue française d'Apiculture«
prevedel Dušan Medved

PRIMERJAVA ENO IN DVOLETNIH MATIC

Od 101 matice, ki so jih nepretrgoma opazovali, kako zalegajo, so ugotovili, da jih je bilo 32 obe leti dobrih, 31 obe leti slabih, po 15 pa jih je bilo prvo leto dobrih, drugo slabih ali nasprotno. 61 % je torej obdržalo nespremenjene lastnosti, preostale so bodisiboljšale ali poslabšale svoje lastnosti.

Zato je priporočljivo obdržati dobre matice dve leti, slabe pa izločiti že prvo leto, ker svojih lastnosti ne bodo izboljšale. Po tem postopku imamo v panjih okrog ene tretjine dobrih starih, drugo tretjino dobrih novih in tretjo tretjino matic s povprečnimi ali slabimi lastnostmi.

Iz Allgemeine deutsche Imkerzeitung
prevedel Dušan Medved

ČEBELARSTVO V KAZAHSTANU

V Kazahstanu so pred 25 leti pričeli preoravati velike komplekse do tedaj neobdelanih površin. Pri proslavi okroglega jubileja v Almi-Ati niso pozabili na čebele.

V nanovo preoranih krajih Kazahstana je naraslo število čebeljih družin od prvotnih 3265 na 23.164. Povečanje so dosegli z nakupom paketnih čebel in z intenzivnim napravljanjem umetnih rojev. Dosegli so izreden pridelek medu. Ugodno podnebje in obilje medovitih rastlin sta omogočila pri dobrih družinah letni pridelek po 150 kg medu.

Iz »Pčelovodstva«
prevedel Dušan Medved

STROŠKI IZDAJANJA REVIJE »SLOVENSKI ČEBELAR« V LETU 1981

PRIHODKI:

naročnina	159.804,00 din
oglasi	103.521,00 din
bilten Medex	135.000,00 din
dotacija RSS	65.920,00 din
Skupaj	464.245,00 din

IZDATKI:

tiskarski stroški	896.955,80 din
kuverte	75.000,00 din
poštnina	119.866,50 din
avtorski honorarji	98.282,95 din
stroški pošiljanja	52.500,00 din
materialni stroški	3.405,95 din
OD	176.212,80 din
tehnični urednik	79.036,80 din
evidentičar	67.307,60 din
Skupaj	1.568.548,40 din

Razlika med prihodki in izdatki se pokriva iz članarine.

VI. MEDNARODNI SEJEM ČEBELARSTVA V SOMBORU OD 26. DO 29. VIII. 1982

Značilnost letošnjega čebelarskega sejma v Somboru bodo številni razstavljalci tako iz tujine kakor tudi iz Jugoslavije. Na sejmu se bodo sestale vse čebelarske organizacije, ki se ukvarjajo s predelavo čebeljih pridelkov zaradi dogovora o skupnem nastopu tako na domačem kakor na tujih tržiščih.

Čebelarji! Pričakujemo vaš obisk na sejmu, prav tako pa vas vabimo, da se sejma udeležite kot razstavljalci. Za vse informacije se obrnite na naslov organizatorja: Uprava sejma Sombor, Istrska 22, 25000 SOMBOR.

UGODNA PONUDBA

PRODAJAMO KASETE IZ PLASTIČNE SNOVI (izdelek KAI-SER) ZA PRIDOBIVANJE MEDU V SATJU. KASETA JE ŽE OBRIZGANA Z VOSKOM IN IMA POKROV. VSTAVLJA SE V POLOVIČNE SATNIKE LR PANJA.

RAZEN ETIKETE NE POTREBUJETE NOBENE DRUGE EMBALAŽE, OVOJEV IN DRUGIH DODATNIH POTREBČIN. CENA: 33 DIN.

HMEZAD — ČEBELARSKA ZADRUGA ŽALEC, KASAZE
17, 63301 PETROVČE, TEL.: (063) 737 176

S PRVE SEJE NOVEGA IZVRŠNEGA ODBORA ZČDS

Prva seja novoizvoljenega IO ZČDS je bila 24. 4. 1982 v prostorih Zveze v Ljubljani. Prva točka dnevnega reda je bilo konstituiranje organov zveze. Za predsednika so izvolili tov. Rudija Pena iz Maribora in Petra Hočevarja iz Ljubljane. Za predsednike komisij so bili izvoljeni:

inž. Roblek Boštjan — komisija za vzgojo in izobraževanje,

Jože Bregar — komisija za čebelarški naraščaj,

Ernest Margon — komisija za finančno-materialna vprašanja,

Stojan Droč — komisija za tehnologijo in opremo,

Anton Šercer — komisija za zdravstveno varstvo čebel,

Anton Rems — komisija za organizacijo in samoupravne akte,

Peter Hočevar — komisija za vzrejo matic,

Matija Božič — komisija za odlikovanja in priznanja.

Predsednik Andrej Petelin je nato člane IO seznanil s stališči in sklepi 31. občnega zbora Zveze. Večino predlogov so po razpravi člani IO sprejeli in sklenili, da se vnesejo v delovni program ZČDS za letošnje leto.

Odobrili so tudi delovni program in zadolžili komisije, da ga prično čimprej izvajati.

Dogovorili so se tudi za delovno skupino, ki bo pripravila srednjeročni program razvoja čebelarstva v SR Sloveniji.

Sprejeli so sklep, da bo VII. posvetovanje o sodobnem čebelarstvu od 16. do 19. septembra na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani in ne več v OŠ Ljubljana Polje. Za to so se odločili zato, ker ponuja DO Gospodarsko razstavišče zelo ugodne pogoje za najem prostorov. Razstavo pa si bo ogledalo tudi večje število takih, ki niso čebelarji, ker bo posvetovanje organizirano v sklopu XIII. vrtnarskega sejma, ki ga vsako leto obišče prek 50.000 ljudi, kar je zelo pomembno za popularizacijo čebelarstva. Izvolili so tudi organizacijski odbor za pripravo posvetovanja in razstave.

Določili so tudi delovno skupino, ki bo izdelala pripombe na novo »Obvezno strokovno navodilo o ukrepih za preprečevanje, zdravljenje in zatiranje kužnih bolezni čebel; pripravlja ga republiška veterinarska uprava.

Sprejeli so tudi več sklepov organizacijske narave, ki so pomembni za delovanje strokovnih služb.

Urednik

OBVESTILO

Vse čebelarje obveščamo, da so uradne ure na ZČDS (po sklepu IO z dne 24. 4. 1982) vsak dan v tednu od 8 do 12 ure razen sobote, nedelje in praznikov. Prosimo, da upoštevate to obvestilo.

ZČDS

RAFAEL GLUK

V preteklem letu smo izgubili enega naših dobrih čebelarjev Rafaela Gluka. Iztekla se mu je življenjska pot, ko je dopolnil sedemdeset let. Bil je zaveden Slovenec in dober kmet. Po vrnitvi iz prve svetovne vojne je začel čebelariti in je čebelaril z majhnimi presledki vsa leta. Kot je rad pokramljal ob čebelnjaku in pripovedoval o svojih izkušnjah iz čebelarstva, se je zanimal tudi za živinorejo in druge kmetijske panoge. Bil je dolga leta tajnik pašniške zadrage, po drugi svetovni vojni pa več let predsednik obnovitvene zadrage. Prav tako je bil tudi vedno v vodstvu nabavnoprodajne zadrage. Pokojni ima predvsem mnogo zaslug pri urejevanju tukajšnjih planinskih pašnikov. Sodeloval je pri razmejitvi pašnih zemljišč, ki so bila nekdanj last gornjegrajske graščine, in pri gradnji pastirskih koč. Kako vestno je opravljal svoje delo, je pokazal arhiv, ki ga je čuval desetletja in je bil osnova za razstavo ob proslavi petinsemdesetletnice organiziranega pašništva v zgornji Savinjski dolini. Razstava je bila pred dvema letoma.

ČD Gornji grad
Jože Špeh

HILARIJ BRATINA

Pokojni Hilarij Bratina se je rodil 6. IV. 1897 v Stomažu na Vipavskem. Njegovo življenje je bilo vse prej kot rožnato. S kmetijstvom in čebelarstvom se je ukvarjal do svoje smrti. Čebelariti je začel že zelo zgodaj. Z bratom sta bila prva na Vipavskem, ki sta se lotila nomadskega čebelarjenja. Kmalu se jima je pridružil še čebelar in učitelj Janko Vodopivec. Skupaj so prevažali z velikim trudom in s še večjo ljubeznijo tja do Kr-

mina v Furlaniji. Vse to seveda z vprežno živno. Takrat v Hrušici še niso poznali izvora gozdnega medenja. V prvi svetovni vojni je bil Hilarij na soški, pozneje pa na ruski fronti, kjer je bil tudi ujet. V ujetništvu je ostal tri leta. Ob vrnitvi sta z bratom takoj pričela čebelariti, vendar ne za dolgo. Z nastopom fašizma je bil brat, kot zaveden Slovenec in učitelj, prestavljen v srednjo Italijo v bližino Rima, njega pa so tudi internirali.

V drugi svetovni vojni, ob ustanovitvi OF, se je takoj vključil in moralno in gmotno pomagal v borbi za osvoboditev.

Po kapitulaciji Italije sta z bratom ponovno začela čebelariti. Skupaj z drugimi čebelarji so leta 1946 ustanovili čebelarstvo in brat Drago je bil prvi predsednik.

Pokojni Hilarij je bil spoštovan mož in na njegovi zadnji poti ga je pospremlilo mnogo prijateljev in znancev.

Iskreno sožalje njegovi soprogi in svojcem.

Dragi Hilarij! Naj ti bo lahka slovenska zemlja, ki si jo tako zelo ljubil!

Radovan Bratina

IVAN VREČAR

Dne 7. januarja 1982 je pri podiranju gozdnih dreves umrl od kapi dolgoletni član celjske čebelarke družine Ivan Vrečar. Rodil se je 8. 11. 1913 v Zagradu pri Celju. Izhajal je iz kmečke družine, kjer je bilo sedem otrok. Že v rani mladosti se je zaposlil v celjski tovarni emajlirane posode, nato v kamnolomu in nazadnje v rudniku Pečovnik, kjer si je težko poškodoval oko in katerega je zapustil kot invalidski upokojenec.

Čebelariti je začel zelo zgodaj. Kljub temu, da mu je prva čebelna družina, poklonjena v kranjčju, propadla, ni obupal. Z bratom Martinom sta iz precej oddaljene Svetine prinesla drugega kranjčja, iz katerega sta si razmnožila in ustvarila ločeno čebelarstvo v AZ panjih. Kljub kmetovanju, težkemu delu v rudniku in skrbi za šestčlansko družino,

je vedno našel čas za opravljanje svojih čebel. Po vojni se je tudi udeležil tečaja za preglednike čebel v Ljubljani. Za svoje 40-letno članstvo je prejel priznanje Antona Janše III. stopnje. Bil je dober kmetovalec, vesten delavec, skrben mož in oče svojim štirim otrokom in discipliniran član čebelarke organizacije. Kot takega ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Čebelarji smo ga v velikem številu, z družinskim praporom, pospremili na njegovi zadnji poti in se žalostni poslovili od njega.

Žalujoči družini ponovno izrekamo iskreno sožalje.

ČD »Henrik Peternel« Celje

LUDVIK REMIC

Spet je kruta usoda posegla v naše vrste. Po hudi bolezni je klonil naš zvesti član Ludvik Remic. Pokopali smo ga 3. marca 1982 na pokopališču v Bočni.

Rodil se je 27. avgusta 1905 v Smartnem ob Dretu. Priženil se je na Otok pri Bočni.

Po drugi svetovni vojni je bil gozdni delavec, imal pa je tudi majhno kmetijo. Po upokojitvi se je ves posvetil čebelarstvu. Bil je tudi pevec in bočki pevec ga bodo pogrešali.

Zapustil je 15 AZ panjev čebel, za katere je skrbel od rane mladosti. Z veseljem se je udeleževal vseh čebelarskih sstankov. Želimo, da bi kateri od sinov nadaljeval čebelarstvo in hodil po očetovih stopinjah.

Na zadnji poti smo ga pospremili v velikem številu od blizu in daleč. Naj mu bo lahka domača zemlja!

ČD Gornji Grad

JERNEJ ŽORŽ

Dne 31. marca 1982 smo se za vedno poslovili od enega najstarejših članov našega društva Jerneja Žorža. Rodil se je 1915. leta. Njegova čebelarstva pot se je začela, ko je imel šele 10 let. Takoj po končani vojni, ko se je vrnil kot borec iz JLA,

je bil med organizatorji ustanovitve čebelarskega društva (takrat družine). Bil je aktiven in vzoren član, vedno pripravljen pomagati društvu in posameznikom. Dolga leta je bil aktiven član ožjega odbora našega društva. Vedno se je boril za red in disciplino v društvu. Znanja, ki si ga je pridobil na raznih strokovnih predavanjih, ni nikoli držal zase, marveč ga je vedno zelo rad posredoval vsem članom osebno ali na raznih skupnih srečanjih. Za svoje požrtvovalno delo je prejel red Antona Janše II. stopnje. Dragi Jernej, ohranili te bomo v lepem spominu in naj ti bo topla in lahka slovenska zemlja.

Čebelarsko društvo Ajdovščina

LEOPOLD BRUS

Po kratki in mučni bolezni nas je zapustil naš dolgoletni član Leopold Brus. Pokopali smo ga 3. 2. 1982 na pokopališču v Hotedršici, kjer se je rodil pred 74 leti v številni družini.

Ze kot otrok se je moral težko prebijati skozi življenje. Izučil se je za mizarja in postal mizarški mojster. Izdeloval je panje, pri hiši pa si je postavil vzoren čebelnjak. S svojimi ljubljenkami, čebelami, je živel takorekoč do zadnjega diha. Se mesec dni pred smrtjo je izdeloval okvirčke in pripravljaj vse za dober začetek čebelarjenja v novem letu. Usoda pa je hotela drugače. Pretresla nas je novica, da ni več med nami Poldeta, delavnega in skromnega tovariša, ki smo ga zaradi njegove poštenosti izvolili za predsednika nadzornega odbora v društvu. Strokovno znanje je dajal mlajšim čebelarjem in tudi svojega zeta je uvajal v skrivnosti čebeljega sveta. S tem si je zagotovil, da bodo čebelice tudi po njem pod skrbno roko še naprej obletavale cvetove okrog njegovega doma.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu, njegovim svojcem pa izrekamo iskreno sožalje ob izgubi dobrega moža in skrbnega očeta.

Čebelarsko društvo Logatec

ALOJZ IVANC

Ze nekaj let zapored nas prav na pragu pomladi presenečajo vesti o smrti naših starejših članov. Med te sodi tudi Lojze Ivanc, ki mu je v starosti 72 let prenehalo biti plemenito srce.

Rodil se je v rudarski družini in je že kot otrok okušal trdo življenje rudarskega stanu, saj oče ni zaslužil niti za reden kos kruha otrokom. Tudi njegova življenjska pot se je pričela in končala s trdim delom v jami vse do upokojitve, ko ga je že pestila poklicna bolezen rudarjev: astma.

V partizanih je bil kot rudar dodeljen minerjem, kjer je sodeloval pri številnih akcijah miniranja mostov, železnic in drugih objektov. Kljub nevarnemu opravilu v partizanih se je zdrav vrnil k svoji družini. Nesreča pa je hotela, da mu je kljub izkušnjam ob proslavljanju 1. maja razstrelivo odtrgalo levo zapestje. Poleg nesreče je njegovo življenje zagrenila tragična smrt sina edinca, ki je bil utonil med služenjem vojaškega roka. Po smrti ženice je ostal sam z dvojno bolečino. Le kleni značaj rudarja je krepil njegov življenjski vsakdan. Čebele so mu bile edini vir duševne sprostitev in mu vlivale kanček veselja do življenja, kar je dokazoval z aktivnim delom v društvu. Od ustanovitve društva pa dokler ga bolezen ni iztrgala iz naše sredine je bil v upravnem odboru.

Vsako nagrado za opravljeno delo je odločno odklanjal, sprejel je le odličje Antona Janše II. stopnje, s katerim mu je društvo želelo izraziti spoštovanje in zahvalo za izredni prispevek k društvenemu delu na vseh področjih.

Težko nam je ob izgubi tako aktivnega člana. Dokler bomo živeli, se ga bomo hvaležno spominjali. Njegovo ime in njegovo delo bo napisano v društvenem arhivu tudi kot spodbuda poznejšim rodovom.

Dne 20. 2. 1982 smo ga z društvenim vencem spremljali na njegovi zadnji poti, v slovo mu je ob odprtem grobu spregovoril tovariš Franc Benetek. Sorodnikom, prijateljem in znancem naše iskreno sožalje.

ČD Hrastnik

NIKOLA KAVRLIJA

Prizadela nas je žalostna novica, da nas je za vedno zapustil naš dolgoletni član čebelarške družine Maribor-Tabor. Kruta in težka bolezen ga je v 59. letu iztrgala iz naše sredine in iz njegove družine.

Pokojni Nikola se je rodil pred 59 leti v Za-

seoku pr Bosanskem Grabovcu. V družini je bilo veliko otrok, zemlje pa malo in še ta je bila slaba. Komaj 19-letni mladenič se je že julija 1941 leta povezal z narodnoosvobodilnim gibanjem. Maja 1944 se je priključil Grahovskoplenjskemu partizanskemu odredu. V njem je bil sprva samo navaden borec, nato komisar čete in oficir OZNE. Po končani vojni je ostal v službi v sestavi naših oboroženih sil. Služboval je kot aktivni oficir KOSA. Želel si je premestitve v Slovenijo. Želja se mu je uresničila. Leta 1957 je dobil v Mariboru novo službeno mesto. Zivel je v krogu svoje družine vse do svoje mnogo pretrane smrti. Tov. Nikola je za svoje vestno službovanje dobil čin majorja JLA. Za vojne zasluge je bil odlikovan z redom za hrabrost in redom zaslug za narod; dobil je že več visokih vojaških odličij.

Po upokojitvi se je vključil v čebelarško družino Maribor-Tabor. Imel je svoj čebelarski obrat s 40 AŽ panji čebel, ki so zdaj osamele. Zelo rad se je udeleževal vseh čebelarskih predavanj in izletov. Vsaka novost v čebelarstvu ga je zelo zanimala. K zadnjemu počitku smo ga v mesecu decembru spremljali na pobreško pokopališče ob velikem številu ljudi iz raznih družbenih in društvenih organizacij. V zadnji pozdrav mu je vod vojakov izstrelil častno salvo. Obdržali ga bomo v lepem spominu kot dobrega in iskrenega tovariša, čebelarja in borca.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja. Njegovi družini pa izrekamo iskreno sožalje.

ČD Maribor-Tabor

Pri firmi «APICOLTURA» F.LLI COMARO, UDINE, lahko končno dobite kvaliteten čebelski pribor »LEGA«

f/lli Comaro

Via Celio Nanino, 31
33010 Reana del Rojale
Udine/Italia - Tel 0432/857039

- kadijniki iz nerjavečega jekla
- zaščitna pokrivala: kvadratna, okrogla, z jopičem in pajčolani iz tkanine
- stojala za odkrivanje medenih satov, vrtljiva in funkcionalna
- točila — na ročni pogon in z motorjem, tangencialna in radialna, z avtomatsko hidravlično sklopko ali menjalnikom brzine
- posode za dozorevanje medu iz nerjavečega jekla od 50 do 500 kg
- tekoča hrana (»Nektarine«)
- pogače (»Candimile«)
- nadomestek cvetnega prahu (»Pollinape«)
- pitalniki, preše, kozarci in sto drugih predmetov za velike in male čebelarje

Najpopolnejša in najbolj urejena trgovina za vaše potrebe. Sporočite nam vaš naslov in poslali vam bomo katalog v barvah in cenik.

Firma «BRATJE COMARO«

OGLASI

PRODAM 10 naseljenih, dobro ohranjenih AŽ panjev.
Danijel Batič, Šenpas 156

PRODAM avtobus TAM (registriran za vse leto), preurejen za prevoz čebel.

Karlo Devetak, 65290 Šempeter, c. Goriške fronte 14, tel.: (065) 31 226

PRODAM rabljeno točilo na 4 sate za AŽ in LR satnike. Cena po dogovoru.

Srečko Lamut, Mozirje 212

PRODAM čebelnjak in 24 AŽ panjev — devetsatarje. Od teh je 13 naseljenih, 11 pa praznih. Prodajam tudi točilo na 4 sate.

Albin Zupančič, 63000 Celje, Na otoku št. 13

Čebelarji pozor!

Kvalitetne satnike za AŽ panje lahko ugodno nabavite pri: Maksu Prevodniku — mizarstvo, Škofja Loka, Kidričeva 48, tel.: (064) 62 195

PRODAM 20 naseljenih AŽ panjev; stari so dve leti. Družine so zdravstveno pregledane in zdrave. Cena po dogovoru. Ivan Lončarič, Spodnja nova vas NH, Slovenska Bistrica, (tel.: (062) 811-392).

PRODAM LR panje. Vse informacije dobite na tel. (063) 044-080

KUPIM rabljeno točilo. Ponudbe z ceno pošljite na naslov Stjepan Klasič, Cerčno 292, 65282 Cerčno.

PRODAM 12 naseljenih panjev tipa srednji Kirar in nekaj praznih panjev. Ivan Stemberger, Bezena 72, Ruše.

PRODAM premični čebelnjak z 19 AŽ panji in osem plemenilčkov. Možna je nadaljnja uporaba stojišča. Čebele so zdrave in veterinarsko pregledane. Anton Martinčič, Šerkova 11, 61000 Ljubljana

Izst izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992. Izdajatelj: Dušan Svava, predsednik; člani: Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Šlander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, Dušan Svava, Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivič.

Odgovorni urednik: Dušan Svava

Glavni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektor: prof. Danica Bizjak

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Strumbelj.

Letna naročnina za nečlane 400.—, za tujino 500.—, za člane čebelarских organizacij drugih republik 400.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 40.— dinarjev za tujino 50.— dinarjev.

Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 6000 din, pol strani — 3500 din, četrt strani — 2000 din. Trikratna zaporedna objava 20 % popusta. Splošni oglasi: beseda 10 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed.

Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 10 dinarjev. Članarina znaša 300.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Revijo financira RSS.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskalna tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 7.800 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.